Bundel van de Adviescommissie Controle en Financiën van 7 januari 2021

Agenda bijlagen

Agenda advies-cie CF 7-1-2021.doc

1 Opening en mededelingen, vaststellen agenda.

Behandelvoorstel: Aangeven of u nog wijzigingen op de conceptagenda heeft en vaststellen agenda.

2 Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst

Behandelvoorstel: Aangeven of u vragen, opmerkingen of correcties heeft bij het conceptverslag. Wanneer u geen vragen of opmerkingen heeft, kunt u het verslag vaststellen en zal deze worden toegevoegd aan de volgende commissie M&S.

3 Ingekomen en verzonden stukken

Ter kennisname:
• financiële informatie in Excel door ambtelijke organisatie https://utrecht.begroting-2021.nl/p36593/meerjarig-overzicht-baten-en-lasten-begroting
• Beleidsveld Personeel en Organisatie - Raadsbrief Verbetering bedrijfsvoering en sturingsmodel gemeente Utrecht
• Brief Provincie Utrecht over Beoordeling begroting 2021

Raadsbrief Verbetering bedrijfsvoering en sturingsmodel gemeente Utrecht.pdf

Brief Provincie Utrecht over Beoordeling begroting 2021

4 Raadsvoorstel Grenswaarden rechtmatigheidsverantwoording & aanpassing controleverordening

Achtergrond: zie hiervoor de notulen 4 juni 2020 en 27 oktober 2020.
Behandelvoorstel: Aangeven of u vragen en opmerkingen heeft bij dit raadsvoorstel en bij de aanpassingen in de controleverordening (zie bijlage bij de agenda).

Raadsvoorstel Voorstel verantwoordingsgrens rechtmatigheidsverantwoording.pdf

Notitie RMV verantwoordingsgrens 09112020.pdf

Controleverordening Utrecht RMV aanpassingen v02.docx

5 Board letter accountant & reactie college

Behandelvoorstel: Toelichting door de accountant en doornemen van de Managementletter 2020.
Vervolgens een toelichting door of namens de wethouder Financiën op de collegereactie.
NB: De geheime bijlage is voor de hiervoor gemachtigden te vinden in iBabs via Startpagina/Overzichten/GEHEIME Bijlagen en als geheime bijlage bij deze agenda.

Raadsbrief Managementletter 2020.pdf

6 Vooruitblik jaarplan 2021

Behandelvoorstel: Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wijzigingen ten opzichte van de vorige versie zullen zichtbaar worden weergegeven. De cursief weergegeven onderwerpen zijn aanvullend op de reguliere onderwerpen behorende bij de financiële cyclus.

Do. 28 januari
18.00-19.30 Vergadering adviescommissie (maximaal 90 minuten)
Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten)
Voorstel Aanpak raadstoets Jaarstukken (tijd: 30 minuten)
Evaluatie PB 2021 (tijd: 15 minuten)
Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten)
Afsluiting (5 minuten)
||*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*|*
NB: 5 minuten wissel pauze, zodat we de laatste 15-20 minuten gebruiken advies richting commissies formuleren. Voor afsluiting een korte rondvraag richting ambtelijke organisatie.

Jaarplan adviescommissie C&F 2021 versie december 2020.docx

7 Voortgang controle accountant met advies C&F

Behandelvoorstel: toelichting door de accountant.

8 Wvttk

Behandelvoorstel: Dit agendapunt creëert de vrije ruimte voor het behandelen van onderwerpen die niet zijn aangemeld. U kunt naar eigen inschatting onderwerpen inbrengen.

9 Rondvraag en sluiting

AGENDA Adviescommissie Controle en Financiën
7 januari 2021 van 18.00-19.30 uur (digitaal)

Gemeente Utrecht

Agendapunt 1 t/m 6 worden behandeld in aanwezigheid van de (medewerkers van) de afdeling Concernmanagement Financiën, Inkoop en Juridische Zaken/Concern Control, de voorzitter/secretaris van de Rekenkamer en de accountant.
Agendapunt 7 t/m 9 worden behandeld in aanwezigheid van de accountant.

(2 min)

1. a. Opening en mededelingen.
   b. Vaststellen agenda.
   Behandelvoorstel: Aangeven of u nog wijzigingen op de conceptagenda heeft en vaststellen agenda.

(3 min)

2. Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst *--> is reeds gedaan t.b.v. commissie M&S.*
   Behandelvoorstel: Aangeven of u vragen, opmerkingen of correcties heeft bij het conceptverslag. Wanneer u geen vragen of opmerkingen heeft, kunt u het verslag vaststellen en zal deze worden toegevoegd aan de volgende commissie M&S.

(10 min)

3. Ingekomen en verzonden stukken.
   Ter kennisname:
   - financiële informatie in Excel door ambtelijke organisatie https://utrecht.begroting-2021.nl/p36593/meerjarig-overzicht-baten-en-lasten-begroting
   - Beleidsveld Personeel en Organisatie - Raadsbrief Verbetering bedrijfsvoering en sturingsmodel gemeente Utrecht

(20 min)

4. Raadsvoorstel Grenswaarden rechtmatigheidsverantwoording & aanpassing controleverordening
   Achtergrond: zie hiervoor de notulen 4 juni 2020 en 27 oktober 2020.
   Behandelvoorstel: Aangeven of u vragen en opmerkingen heeft bij dit raadsvoorstel en bij de aanpassingen in de controleverordening (zie bijlage bij de agenda).

Commissiegriffier financiën ✉ danielle.rijnders@utrecht.nl

(30 min)

5. Board letter accountant & reactie college
   Behandelvoorstel: Toelichting door de accountant en doornemen van de Managementletter 2020. Vervolgens een toelichting door of namens de wethouder Financiën op de collegereactie.
   NB: De geheime bijlage is voor de hiervoor gemachtigden te vinden in iBabs via Startpagina/Overzichten/GEHEIME Bijlagen en als geheime bijlage bij deze agenda.

(5 min)

6. Vooruitblik jaarplan 2021
   Behandelvoorstel: Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wijzigingen ten opzichte van de vorige versie zullen zichtbaar worden weergegeven. De cursief weergegeven onderwerpen zijn aanvullend op de reguliere onderwerpen behorende bij de financiële cyclus.

Do. 28 januari 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (maximaal 90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voorstel Aanpak raadstoets Jaarstukken (tijd: 30 minuten) – Evaluatie PB 2021 (tijd: 15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)

****

NB: 5 minuten wissel pauze, zodat we de laatste 15-20 minuten gebruiken advies richting commissies formuleren. Voor afsluiting een korte rondvraag richting ambtelijke organisatie.

(10 min)

7. Voortgang controle accountant met adviescie C&F
   Behandelvoorstel: toelichting door de accountant.

(3 min)

8. Wvttk
   Behandelvoorstel: Dit agendapunt creëert de vrije ruimte voor het behandelen van onderwerpen die niet zijn aangemeld. U kunt naar eigen inschatting onderwerpen inbrengen.

(2 min)

9. Rondvraag en sluiting.

Commissiegriffier financiën ✉ danielle.rijnders@utrecht.nl

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	R. Meijers	**Datum**	25 november 2020
Doorkiesnummer	14 030	**Kenmerk**	8183925
E-mail	r.meijers@utrecht.nl	**Onderwerp**	Verbetering bedrijfsvoering en sturingsmodel gemeente Utrecht
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Organisatie en Personeel

Geachte leden van de raad,

Aanleiding
In het debat tussen verschillende fracties in de commissievergadering Mens & Samenleving op 23 juni 2020 over de bevindingen van de accountant, is aan ons een schriftelijke reactie gevraagd. Het verzoek was om in deze reactie in te gaan op de ingezette verbeteringen van de bedrijfsvoering van de Gemeente Utrecht in relatie tot de bevindingen van de accountant op het gekozen sturingsmodel.

Inhoud van deze brief
Deze brief start (1) met de achtergrond en werking van het sturingsmodel van Gemeente Utrecht. We benoemen (2) de bevindingen hieromtrent van de accountant. We geven vervolgens (3) een toelichting op het verbeterprogramma 'Versterking van de bedrijfsvoering'. Hierbij staan we, als belangrijk onderdeel van dit programma en daarmee als verbeteraanpak op de bevindingen van de accountant, stil bij (4) het versterken van de rol van control.

1. Utrecht als netwerkorganisatie
Voor 2011 was de Gemeente Utrecht georganiseerd volgens het dienstenmodel. Vanaf 2011 is met Via B gekozen voor een andere manier van organiseren. Er is gewerkt aan het opzetten van een netwerkorganisatie om de maatschappelijke opgaven van de stad meer centraal in ons werk te stellen. Onze processen en systemen richten we zo in dat die daar dienend aan zijn. Door onze samenwerking te benaderen vanuit een netwerkgedachte spelen wij samen met onze partners op elk niveau, zowel centraal als decentraal, flexibel in op de opgaven.

In deze transitie naar een netwerkorganisatie hebben we zowel de verantwoordelijkheden en bevoegdheden decentraal in de organisatie belegd en is er bezuinigd op de bedrijfsvoering en control. Het resultaat hiervan is een bedrijfsvoering en control die in vergelijking met andere gemeenten efficiënt is georganiseerd. Utrecht besteedt 11% van de totale kosten aan overhead terwijl G10 gemeenten

gemiddeld 13% en G4 gemeenten gemiddeld 31% aan overhead besteden[1]. Een nadelig effect van de verantwoordelijkheden decentraal beleggen in combinatie met een kleine overhead is dat er minder zicht op het geheel is. Bij een aantal onderwerpen hebben we ervaren dat in onze snel groeiende stad met complexe opgaven, eilanden binnen onze organisatie ontstaan vanwege het gebrek aan sturing op het geheel. Wij hebben dit als organisatie erkend en onderstrepen daarmee de bevindingen van de accountant.

2. Constateringen accountant

De accountant heeft in het accountantsverslag 2019 (mei 2020) en eerder in de interim-controle (eind 2019) aandacht besteed aan ons organisatie- en sturingsmodel;

- De accountant constateert met betrekking tot de planning & control cyclus dat de inhoud en de kwaliteit van de jaarrekening feitelijk de optelsom zijn van de aangeleverde kwaliteit vanuit de individuele afdelingen. De toegevoegde waarde van de concernonderdelen, bijvoorbeeld op de naleving van het Besluit Begroting (BBV) kan worden vergroot door interne monitoring op de grondexploitatie en de voorzieningen.
- Ook adviseert de accountant een centraal projectbeheersingssysteem op te zetten, zodat de risico's centraal geïnventariseerd en gemonitord kunnen worden. Hier worden de grondexploitaties, rechtmatigheid van onze inkoop, project Wal & Kluismuren en de Uithoflijn genoemd.

3. Versterking Bedrijfsvoering en control

De constatering, zowel vanuit onze organisatie en van de accountant, dat onze netwerkorganisatie nog beter functioneert wanneer er op centraal niveau zicht is op het geheel en op onderwerpen meer kaderstelling plaatsvindt, is opgenomen als belangrijke pijler van het programma 'Versterking Bedrijfsvoering'.

Om onze opgaven te realiseren is namelijk een bedrijfsvoering nodig die het opgavegericht werken ondersteunt. We doen dit met de juiste inhoud, communicatiemiddelen, processen, systemen en gedrag. Met het programma 'Versterking bedrijfsvoering' zorgen we dat we als bedrijfsvoering aansluiten op de behoefte van de organisatie om flexibel en wendbaar te zijn zonder de vaste koers 'Gezond stedelijke leven voor iedereen', en het zicht op het geheel uit het oog te verliezen. Het programma stuurt daarbij op de volgende 5 bewegingen waarop verschillende projecten en verbeteracties lopen:

1. Van blik op aparte organisatieonderdelen naar zicht op de totale organisatie.
2. Van zicht op doelmatigheid naar zicht op doeltreffendheid.
3. Van reactieve naar proactieve dienstverlening.
4. Van produceren van Planning & Control-producten als doel op zich, naar continu weten, analyseren en handelen.
5. Van focus op geld naar focus op inhoud.

Als onderdeel van deze versterking hebben wij aanpassingen doorgevoerd in onze organisatiestructuur. Begin 2020 is het 'Bedrijfsvoering en Strategie Netwerk' (BSN) opgericht waarin strategie en uitvoering van alle bedrijfvoeringsdisciplines bij elkaar zijn gebracht onder directe aansturing van één concernmanager per discipline. Daarnaast is er een functie gecreëerd die stuurt op het geheel van de opgaven: de concernmanager Strategie en Public Affairs (SPA). Deze concernmanager werkt met haar afdeling aan het verbinden van bestuur, organisatie, stad/regio om de strategische koers van 'Gezond

[1] Vensters voor bedrijfsvoering 2019

Stedelijk Leven voor Iedereen' te versterken en te koppelen aan de externe bestuurlijke netwerken (relatiebeheer) die nodig zijn voor realisatie van de opgaven van de stad.
Daarnaast werken we, als onderdeel van deze versterking, met een nieuwe overheadsystematiek die zorgt dat we als bedrijfsvoering qua omvang en werkzaamheden beter meebewegen met de organisatie. Door het toepassen van deze nieuwe systematiek behouden we enerzijds de relatief kleine overhead ten opzichte van G4, G10 en het landelijke gemiddelde maar vangen we anderzijds nieuwe knelpunten binnen de bedrijfsvoering zelf op.

4. Versterking control

De control functie heeft onze aandacht om deze, in lijn met de bevindingen van de accountant, te versterken. De functie van concernmanager financiën & control is gesplitst in enerzijds een concernmanager financiën, inkoop en juridische zaken en anderzijds een concernmanager control (concerncontroller). Hierdoor is er meer ruimte voor een onafhankelijke kritische blik op de werking van de systemen binnen de organisatie, bijdrage aan de strategische doelen en de risico's. De verantwoordelijkheid van de concerncontroller is om als adviseur richting directie en het college over het zicht op het geheel te acteren. De concerncontroller is daarbij verantwoordelijk voor de bewaking en bevordering van het organisatiebrede controlsysteem ('hoeder van het stelsel'), de consistentie tussen de verschillende organisatieonderdelen en opgaven en de minimaal benodigde randvoorwaarden en kwaliteitsniveau voor een effectieve inrichting van control. Daarnaast richt de concerncontroller de aandacht op complexe dossiers en risicovolle projecten en geven hiermee invulling aan de verdere professionalisering van project control.
Naast de rol van concerncontroller behouden we de rol van business control op het niveau van de organisatieonderdelen. In de huidige situatie zien we dat dit belangrijke voordelen biedt, zoals nabijheid bij de inhoud en werkzaamheden van het organisatieonderdeel en de mogelijkheden om maatwerk te bieden. Concern control, project control en business control vullen elkaar op deze wijze aan.

Zicht op het geheel en op onze stad

We herkennen ons in de bevindingen van de accountant om het zicht op het geheel te versterken en centrale kaderstelling op onderdelen aan te scherpen. Wij geven hier invulling aan door middel van het programma 'versterking bedrijfsvoering'. Hiermee is bijvoorbeeld de kwaliteit van de jaarrekening of begroting niet meer een feitelijke optelsom van de aangeleverde kwaliteit vanuit de individuele onderdelen maar een proces waarin integraal afwegingen worden gemaakt waar we de opgaven en financiën dicht bij elkaar brengen met zicht op het geheel. Ook met het versterken en combineren van een centrale en decentrale control functie, versterken wij onze grip op risicovolle projecten. We zijn ervan overtuigd dat we hiermee als lokale overheid een organisatie ontwikkelen die aansluit bij datgene waar onze stad om vraagt: een lokale overheid die enerzijds koersvast is en anderzijds flexibel en wendbaar kan inspelen op de opgaven die de stad op elk moment heeft.

Mocht er na het lezen van deze brief nog behoefte zijn voor een mondelinge toelichting dan zijn wij daar uiteraard toe bereid.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Ingekomen ILC d.d.
18 DEC 2020

PROVINCIE :: UTRECHT

Aan de raad van
de gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

VERZONDEN 17 DEC 2020

DATUM	17 december 2020	TEAM	BEI / IBT Financieel Toezicht
NUMMER	821CC463	REFERENTIE	Mw. A.J.J. van Dixhoorn-Hoogenboom
UW BRIEF VAN	4 december 2020 (mail)	DOORKIESNUMMER	06-52769516
UW NUMMER	7987162	E-MAILADRES	ria.van.dixhoorn-hoogenboom@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Beoordeling begroting 2021

Geachte raad,

U heeft ons in het kader van het financieel toezicht de jaarrekening 2019, begroting 2021 en meerjarenraming 2022 – 2024 toegezonden. Aan de hand van de ingezonden begroting hebben wij de financiële positie van uw gemeente beoordeeld. Dit oordeel is belangrijk voor ons besluit over de in te stellen toezichtvorm voor komend begrotingsjaar: repressief toezicht of preventief toezicht. In deze brief informeren wij u over de toezichtsvorm 2021 van uw gemeente.

Doel van het toezicht
Het doel van het interbestuurlijk toezicht (IBT) is het waarborgen van de kwaliteit van het openbaar bestuur en ervoor te zorgen dat burgers erop kunnen blijven vertrouwen dat de overheid haar taken goed uitvoert. Financieel toezicht is één van de domeinen binnen het IBT en draagt bij aan een financieel gezonde huishouding van uw gemeente. Repressief toezicht is het uitgangspunt. Dit houdt in dat u uw begroting direct kunt uitvoeren. Wij hoeven uw begroting en de begrotingswijzigingen niet vooraf goed te keuren.

Toetsingscriteria
Ons oordeel baseren wij op de kaders en criteria genoemd in:

1. de Gemeentewet (artikel 203);
2. de Algemene Wet Bestuursrecht (titel 10:2);
3. het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
4. het gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 (gemeenten), van 9 april 2019;
5. onze begrotingsrichtlijnen en toetsingsaspecten (onze brief van 9 maart 2020).

Bevindingen en beoordeling
Wij hebben de begroting 2021 en de jaarrekening 2019 van uw gemeente na de wettelijke inzendtermijnen ontvangen. Hieraan zijn geen consequenties verbonden. Wij hebben u toestemming gegeven de wettelijke inzendtermijnen te overschrijden. Aan de hieraan verbonden voorwaarden hebt u voldaan. Dit betekent dat de termijnoverschrijding verschoonbaar is.

College van Gedeputeerde Staten
Archimedeslaan 6
Postbus 80300, 3508 TH Utrecht
T 030-2589111

Zowel de jaarrekening 2019 als de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022 – 2024 hebben wij beoordeeld op structureel en reëel begrotingsevenwicht. Dit betekent dat wij onderzoeken of de structurele baten ieder jaar de structurele lasten dekken en of de ramingen realistisch zijn. In het geval de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Naar aanleiding van ons onderzoek komen wij tot de volgende beoordeling.

Toezichtregime beoordeling 2021: ***Repressief toezicht***

Uw programmabegroting 2021 is structureel en reëel in evenwicht. Dit betekent dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. Ook het gepresenteerde meerjarenperspectief is structureel en reëel in evenwicht. U kunt uw begroting direct uitvoeren. Onze goedkeuring is niet nodig.
Wel verzoeken wij u om ons:

- de begrotingswijzigingen binnen twee weken na vaststelling toe te sturen;
- de documenten uit de budgetcyclus toe te sturen, zoals de kadernota en de voor- en najaarsrapportage.

Op basis van deze stukken zijn wij vanuit onze rol als toezichthouder in staat de ontwikkelingen rond de financiën van uw gemeente te blijven volgen.

Aandachtspunten
Wij hebben ons oordeel over het structurele en reële begrotingsevenwicht gevormd met behulp van de in het GTK 2020 opgenomen kaders en begrippen, waaronder de toetspuntenlijst. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u kortheidshalve naar Hoofdstuk 7 van het GTK 2020.

De toetsing van uw begroting en meerjarenraming aan dit kader geeft aanleiding tot de volgende aandachtspunten.

Financiële weerbaarheid
Evenals al andere gemeenten bent u geconfronteerd met de gevolgen van de Coronacrisis. Ook daarvoor stond de begroting al structureel onder druk o.a. als gevolg van de aanhoudende onzekerheden in het sociaal domein. Het in de afgelopen jaren gevoerde solide financieel beleid heeft ertoe geleid dat de eerste financiële klappen opgevangen kunnen worden. Wij hebben u dan ook de tijd gegeven om tot een afgewogen oordeel over de ombuigingen en beleidskeuzes te komen en in het verlengde daarvan een realistische begroting. De maatregelen en investeringen om Utrecht door de crisis te loodsen raken de gemeentefinanciën hard. We zien voor de komende jaren een forse daling van de financiële weerbaarheid. Er is minder eigen vermogen om onvoorziene tegenvallers het hoofd te bieden. De in de loop van de jaren gereserveerde middelen worden aangewend voor de uitvoering van de omvangrijke investeringsprogramma's. Voor nu zijn de financiële buffers voldoende en spreken we onze waardering uit voor het op korte termijn realiseren van een uitgebreid en doordacht pakket aan noodzakelijke maatregelen.

De vier maatregelenpakketten zijn uitgewerkt en toegelicht, inclusief de samenwerking met en cofinanciering door uw partners. U hanteert een horizon van twee jaar en er is flexibiliteit en fasering ingebouwd om te kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast beziet u de pakketten in het geheel van de begroting, hetgeen de effectiviteit en efficiency van de beleidskeuzes ten goede komt. Wij hebben vertrouwen in de getroffen maatregelen en de wijze waarop u met de risico's omgaat. De maatschappelijk en financiële gevolgen van de Coronacrisis, het zogenaamde "scenario C" hebt u meerjarig in uw begroting verwerkt.

Het interen op vermogen, het continu zoeken naar maatregelen om te versoberen hebben ook een keerzijde. De financiële rek is uit uw begroting, of zoals u het zelf verwoordt "we balanceren op een dunne lijn". Wij onderstrepen dan ook de noodzaak om uw weerstandscapaciteit op orde te houden en bestaande risico's te verminderen en nieuwe risico's zoveel mogelijk te beperken. We geven ons hierbij rekenschap van het feit dat u bij de bepaling van het noodzakelijke weerstandsvermogen de financiële effecten van het langer duren en strenger worden van de coronamaatregelen ("meest ongunstige coronascenario") voor 50% hebt meegenomen.

Hoewel het repressieve toezicht van toepassing is, vragen wij u ons actief te informeren over eventuele ontwikkelingen die van negatieve invloed zijn op het financieel evenwicht en het risicoprofiel van uw gemeente.

Schuldquote
De schuldquote gaat naar verwachting oplopen tot boven de 100%. Dit hangt samen met de forse uitgaven en investeringen vanuit de coronamaatregelen, maar ook met de ambitie om de komende jaren te investeren in de stad. De financiële wendbaarheid wordt hierdoor beperkt. Wij vinden het een positieve ontwikkeling dat bij toekomstige investeringsbeslissingen het begrote effect op de schuldquote deel uitmaakt van de afwegingen. We hebben echter wel geconstateerd, dat de realisatiecijfers van de schuldquote in de afgelopen jaren lager zijn dan in de begroting opgenomen. Dit omdat het tempo van de investeringen achterblijft bij de ramingen.

Vervolg
Wenst u een uitgebreidere toelichting op onze bevindingen, of heeft u vragen over de financiële positie van uw gemeente? Neem dan contact op met Ria van Dixhoorn.

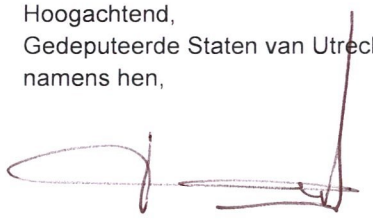
Tenslotte
Wij willen ook stil staan bij de huidige tijd en het financiële toekomstperspectief. Covid19 heeft veel teweeg gebracht. Niet alleen maatschappelijk maar ook financieel. Voor een groot aantal gemeenten voelt het als de spreekwoordelijke "druppel die de emmer" doet overlopen. Immers, gemeenten zijn nog hard aan de slag om tegenvallers binnen het sociaal domein op te lossen. We zien dat de financiële problemen van de gemeenten zich opstapelen. Dit gevoegd bij het besef dat we niet weten welke uitdagingen ons nog te wachten staan, maakt het financieel perspectief extra onzeker. Afgelopen jaar hebben we, als provincie, op verschillende wijzen op rijksniveau aandacht gevraagd voor de financiële situatie van de Utrechtse gemeenten. We blijven dit doen daar waar mogelijk. Samen met u!

Een afschrift van onze brief zenden wij – ter kennisgeving – naar uw college van burgemeester en wethouders.

Naast het financieel toezicht toetsen wij in het kader van het interbestuurlijke toezicht (IBT) ook uw taakuitvoering op de terreinen omgevingsrecht, vergunninghouders en informatie- en archiefbeheer. Deze werkvelden kennen een ander beoordelingsritme. Onze toezichtbrieven hierover ontvangt u op een ander tijdstip.

Wij publiceren de resultaten van ons toezicht op de interactieve IBT-kaart. Zie daarvoor www.provincie-utrecht/interbestuurlijktoezichtkaart. Deze brief wordt vanaf 1 maart 2021 ook toegankelijk via deze kaart.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

R.C.L. (Robert) Strijk
Gedeputeerde Financiën, Organisatie, Economie en Europa

Belanghebbenden kunnen op grond van de Algemene wet bestuursrecht binnen 6 weken na de datum van verzending of uitreiking van dit besluit daartegen bezwaar maken door het indienen van een gemotiveerd bezwaarschrift. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan:
Gedeputeerde Staten van Utrecht, t.a.v. de secretaris van de AWB-Adviescommissie bezwaarschriften van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Indien bezwaar is gemaakt kan ook om een voorlopige voorziening worden gevraagd, als er tijdelijke maatregelen nodig zijn waarmee niet tot de beslissing op het bezwaarschrift kan worden gewacht. Het verzoek moet worden gedaan bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht. Bij het verzoek om voorlopige voorziening moet een kopie van het bezwaarschrift worden gevoegd. Hiervoor is griffierecht verschuldigd.

PROVINCIE :: UTRECHT

Postbus 80300, 3508 TH Utrecht

Ingekomen ILC d.d.

18 DEC 2020

PostNL
Port Betaald

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Voorstel verantwoordingsgrens rechtmatigheidsverantwoording

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Fred van Es
Kenmerk	8210361
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording over het begrotingsjaar 2021 en 2022 vast te stellen op 1,5 % van de totale lasten (inclusief mutaties in de reserves) voor fouten en onduidelijkheden en over het begrotingsjaar 2023 vast te stellen op 1 % van de totale lasten (inclusief mutaties in de reserves) voor fouten en onduidelijkheden, waarbij deze percentages gelden voor fouten en onduidelijkheden afzonderlijk.
2. In de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken een toelichting op te nemen op de rechtmatigheidsverantwoording, met daarin een uiteenzetting van de geconstateerde bevindingen en oorzaken, afwijkingen van wet- en regelgeving en maatregelen ter voorkoming van soortgelijke bevindingen in de toekomst, en waarin incidentele bevindingen en/of systematische fouten en onduidelijkheden boven de rapportagegrens van € 500.000 worden opgenomen.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
Over het begrotingsjaar 2021 geeft het College van burgemeester en wethouders naar aanleiding van een toekomstige wetswijziging, verwacht in het eerste kwartaal van 2021, voor de eerste maal in een rechtmatigheidsverantwoording aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Onderdeel van de wetswijziging is dat de gemeenteraad de verantwoordingsgrens voor fouten en onduidelijkheden bepaalt. Deze wetswijziging vloeit voort uit de voorstellen van de commissie Depla, zoals opgenomen in het rapport ‘Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten’.

Context
Aanleiding
Het voorstel om de rechtmatigheidsverantwoording te introduceren vloeit voort uit het rapport van de commissie Depla 'Vernieuwing van begroting en verantwoording van gemeenten’ (mei 2016). In het najaar 2020 is een wetswijziging gepland waarmee de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel wordt van de jaarrekening van de gemeente. Mocht door vertraging de wetswijzing begin 2021 worden vastgesteld, dan verwachten wij dat dit met terugwerkende kracht gebeurt. De introductie van de rechtmatigheidsverantwoording is immers door het ministerie van BZK al geruime tijd geleden aangekondigd. De eerste voorlichtingsbijeenkomsten van het ministerie dateren van begin 2019.

Besluiten nu en besluiten later
De verantwoordingsgrens wordt onderdeel van een afzonderlijk normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording door het college. Het is verstandig om vooruitlopend op de wettelijke verankering van de rechtmatigheidsverantwoording een besluit over de verantwoordingsgrens te nemen. Dit geeft bij de start van het begrotingsjaar 2021 duidelijkheid aan het college en de ambtelijk organisatie bij het treffen van voorbereidingen om tot een deugdelijk onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording te komen.

De verantwoordingsgrens is bedoeld om afspraken te maken over de omvang van de bevindingen die voortvloeien uit de controle van de rechtmatigheid en het informeren van de raad hierover. De hoogte van de verantwoordingsgrens heeft invloed op de omvang van de te verrichten interne controlewerkzaamheden. Daarvoor wordt een groeipad voorgesteld om de organisatie goed voor te bereiden en kennis en expertise op te bouwen en te verankeren in de organisatie. De gemeente Utrecht voldoet aan de normen en handelt bewezen rechtmatig, hetgeen wordt bevestigd in de controleverklaring en het bijbehorend verslag van de externe accountant. Het besef binnen de gemeente dat financiële transacties rechtmatig moeten zijn is stevig binnen de organisatie verankerd. Dit maakt het hanteren van een groeipad verantwoord.
Het voorstel is voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 een verantwoordingsgrens te hanteren van 1,5% en vanaf het begrotingsjaar 2023 van 1%. Het laatstgenoemde percentage is overeenkomstig het huidige goedkeuringspercentage voor de controle van de rechtmatigheid en getrouwheid van de externe accountant.

Na afronding van de controle over het boekjaar 2021 en de rechtmatigheidsverantwoording over 2021 zal een evaluatie plaatsvinden door het college in hoeverre de verantwoordingsgrens over het begrotingsjaar 2022 al naar 1% kan.

In deze tijden waar COVID-19 grote impact heef op allen aspecten van de samenleving is en ook de voortgang van de noodzakelijke wetswijziging, hoewel wij dit nu niet verwachten, uitstel niet uit te sluiten. Mocht de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording worden uitgesteld dan infomeren wij de raad hierover.

Nadat de wetswijzigingen van kracht zijn geworden vindt, voor zover van toepassing, aanpassing van de Financiële Verordening en Controle Verordening plaats. De voorbereidingen zijn gestart.

Beoogd effect
De informatiepositie van de raad blijft gewaarborgd. In de huidige situatie hanteert de accountant een goedkeuringspercentage van 1% voor de controle van de jaarrekening voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Er heeft geen eerdere besluitvorming plaatsgevonden.
De Adviescommissie Financiën van de raad is op 4 juni en 27 oktober 2020 digitaal geïnformeerd over de ontwikkelingen rond de rechtmatigheidsverantwoording en de door het college voorgestelde besluiten.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording over het begrotingsjaar 2021 en 2022 vast te stellen op 1,5 % van de totale lasten (inclusief mutaties in de reserves) voor fouten en onduidelijkheden en over het begrotingsjaar 2023 vast te stellen op 1 % van de totale lasten (inclusief mutaties in de reserves) voor fouten en onduidelijkheden, waarbij deze percentages gelden voor fouten en onduidelijkheden afzonderlijk.
Argumenten	
1.1	<u>Een groeipad is nodig om de organisatie en expertise op te bouwen.</u>
	De (control)organisatie is 'lean en mean' ingericht. Onze organisatie kent geen grote interne controle afdelingen met veel ervaring op dit vlak. De noodzakelijke kennis en ervaring zal moeten worden opgebouwd. Deze startpositie vraagt om tijd en aandacht. Een groeipad past hierbij. Na afronding van de controle en rechtmatigheidsverantwoording over het begrotingsjaar 2021 zal het college dit proces evalueren. Indien mogelijk wordt de verantwoordingsgrens voor het begrotingsjaar 2022 verlaagd van 1,5% naar 1,0%. Hierover zal het college rapporteren in de paragraaf bedrijfsvoering en een voorstel doen aan de raad.
Beslispunt	
2	In de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken een toelichting op te nemen op de rechtmatigheidsverantwoording, met daarin een uiteenzetting van de geconstateerde bevindingen en oorzaken, afwijkingen van wet- en regelgeving en maatregelen ter voorkoming van soortgelijke bevindingen in de toekomst, en waarin incidentele bevindingen en/of systematische fouten en onduidelijkheden boven de rapportagegrens van € 500.000 worden opgenomen.
Argumenten	
2.1	<u>Het college volgt hiermee de aanbevelingen van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).</u>
	Door middel van de paragraaf bedrijfsvoering wordt de raad in staat gesteld de ontwikkelingen binnen de ambtelijke organisatie adequaat te volgen. In deze paragraaf wordt aandacht besteedt aan: ▪ bevindingen en achterliggende oorzaken; ▪ aantal bewuste afwijkingen van wet- en regelgeving met een motivering waarom is afgeweken en maatregelen ter voorkoming in de toekomst; ▪ maatregelen ter voorkoming van soortgelijke bevindingen in de toekomst; ▪ de relatie tussen de bevindingen van het college en de bevindingen van de accountant; ▪ de voortgang in het realiseren van een adequaat stelsel ter onderbouwing van de verantwoording en de opmerkingen van de accountant hierover (inclusief reactie van het college).
2.2	<u>Door het hanteren van een rapportagegrens worden alleen belangrijke bevindingen (fouten en onduidelijkheden) toegelicht.</u>
	Om helderheid te creëren wat belangrijke bevindingen (fouten en onduidelijkheden) zijn wordt een rapportagegrens gehanteerd voor het toelichten van de fouten en onduidelijkheden die worden geconstateerd bij de controle van de rechtmatigheid. Hiertoe wordt aangesloten bij de rapportagegrens die de externe accountant hanteert en ook afzonderlijk met de raad afstemt.

Financiën
De ambitie is om de extra werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording binnen de bestaande formatie en daarmee (structureel) budget neutraal in te bedden. De consequentie van het besluiten voor het hanteren van een lager percentage, bijvoorbeeld 1%, is dat deze ambitie niet realistisch is. In dat geval zal tenminste voor 2021, en naar verwachting ook voor 2022, additionele externe capaciteit moeten worden ingehuurd en/of personeel moeten worden geworven. Het tijdelijk inzetten van extra capaciteit draagt enerzijds bij aan versnelling van het proces anderzijds kan niet blijvend een beroep worden gedaan op deze extra capaciteit en moeten de werkzaamheden uiteindelijk goed binnen de organisatie zijn ingebed.

Vervolg
De wetswijzigingen voor de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording worden in het najaar verwacht. Nadat de wetswijzingen van kracht zijn geworden vindt, voor zover van toepassing, aanpassing van de Financiële Verordening en Controle Verordening plaats. De bovenstaande besluiten zullen alsdan in de Verordeningen worden verankerd en aan de raad ter goedkeuring worden voorgelegd.

Participatie
Er heeft geen participatie plaatsgevonden over dit voorstel.

Communicatie
Geen specifieke communicatie voorzien.

Niet-Referendabel
Dit raadsbesluit geeft invulling aan wetswijziging. Besluiten over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening (artikel 3 lid 2 onder d Verordening tot raadgevend referendum gemeente Utrecht) zijn niet referendabel.

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Geen

Bijlagen informatief
- Notitie rechtmatigheidsverantwoording verantwoordingsgrens

Gemeente Utrecht

Rechtmatigheidsverantwoording

Voorstel voor een verantwoordingsgrens

Afdeling: Concernaudit
Datum: 6 november 2020
Status: definitief

Colofon

Projectnaam

In opdracht van

Concerncontrol
Gemeente Utrecht

Eindverantwoordelijke opdrachtnemer

Katie Zwetsloot
✉ k.zwetsloot@utrecht.nl
☎ 030 - 2861167
Concerncontroller

Auditors

Annemarie Busio, Senior auditor
Fred van Es, Projectleider Rechtmatigheidsverantwoording
Antoine van Vlodorp, Manager Concernaudit

Inhoud

Samenvatting en voorstel 4

1 Inleiding 6

1.1 Aanleiding 6

1.2 Doelstelling van de notitie 7

2 Wat gaat er veranderen? 8

2.1 Verantwoording en rollen 8

2.2 Financiële verordening (ex art. 212 GW) 10

2.3 Controle verordening (ex art. 213 GW) 11

2.4 Specifieke uitkeringen 11

3 Voorstel verantwoordingsgrens 12

3.1 Uitgangspunten 12

3.2 Algemene overwegingen 12

3.3 Specifieke overwegingen 14

3.4 Voorstel verantwoordingsgrens 16

3.5 Advies invulling paragraaf bedrijfsvoering 17

Bijlage 1 Definities rechtmatigheidscriteria 19

Bijlage 2 Model van de rechtmatigheidsverantwoording 21

Bijlage 3 Samenhang bevindingen gemeente Utrecht en externe accountant 22

Bijlage 4 Paragraaf bedrijfsvoering 25

Samenvatting en voorstel

Introductie Rechtmatigheidsverantwoording

Het college van B&W (verder: het college) is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. Tot op heden is het echter de accountant die hierover verslag uitbrengt en in gesprek gaat met de raad. Een wetswijziging is in voorbereiding waarmee wordt beoogd dat vanaf 2022 het college een rechtmatigheidsverantwoording dient op te nemen in de jaarrekening over het begrotingsjaar 2021.

Voor de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording is een projectorganisatie met een stuurgroep en een projectgroep ingericht en een plan van aanpak opgesteld. De programmadirecteur is voorzitter van de stuurgroep. Leden van de stuurgroep zijn de IRM-ers van Werk & Inkomen en Ruimte, de Concerncontroller, manager FEIJ en de manager Concernaudit. De business controllers zijn via de projectgroep betrokken. Voorliggende notitie is in de stuurgroep besproken en akkoord bevonden voor behandeling in de Directieraad.

Wat verandert er?

De raad bepaalt vanaf het begrotingsjaar 2021 de verantwoordingsgrens waarboven de raad door het college wil worden geïnformeerd over afwijkingen t.a.v. de rechtmatigheid. In het op 17 januari 2020 door de Commissie BBV gepubliceerde model (opgenomen in bijlage 2) voor de rechtmatigheids-verantwoording is bepaald dat de verantwoordingsgrens voor fouten en onduidelijkheden afzonderlijk tussen de 0 en 3 procent van de lasten dient te liggen.

De rechtmatigheidsverantwoording vanaf begrotingsjaar 2021 is onderdeel van de jaarrekening. Het college verantwoord zich aan de raad in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De rechtmatigheid

omvat een correcte toepassing het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zoals verankerd in de eerdergenoemde wet- en regelgeving.

De accountant toetst of de jaarrekening en daarmee de rechtmatigheidverantwoording getrouw is. Met andere woorden is de uitspraak van het college adequaat onderbouwd of komt de accountant tot andere inzichten. De accountant geeft vanaf geen controleverklaring meer af over rechtmatigheid, wel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Voorstel verantwoordingsgrens

Voorstel aan de raad is te kiezen voor het groeipad voor de te hanteren verantwoordingsgrens voor de rechtsmatigheidsverantwoording zoals in de tabel is opgenomen. Het doel is om vanaf het begrotingsjaar 2023 een verantwoordingsgrens van 1% te hanteren. Genoemd percentage is overeenkomstig de huidige goedkeuringstolerantie voor rechtmatigheid van de extern accountant.

Begroting ca. € 1,5 miljard	Verantwoording over 2021	Verantwoording over 2022	Verantwoording over 2023
Fouten %	1,5%	1,5% of 1%*	1%
Fouten marge	€ 22,5 mln.	€ 22,5 mln of € 15 mln.	€ 15 mln.
Onduidelijkheden	1,5%	1,5% of 1%	1%
Onduidelijkheden marge	€ 22,5 mln.	€ 22,5 mln. of € 15 mln.	€ 15 mln.

Bij het voorstel voor de verantwoordingsgrens maken met wij de keuze voor een groeipad met een heldere tijdshorizon. De overwegingen daarbij zijn:

- De gemeente Utrecht handelt rechtmatig. Het besef binnen de gemeente dat financiële transacties rechtmatig moeten zijn is stevig verankerd. De controleverklaring van de accountant en het bijbehorend verslag bevestigen het rechtmatig handelen en het voldoen aan de normen.
- De grote verandering is dat de gemeente nu zelf de rechtmatigheid van baten en lasten moet vaststellen. Tot op heden liggen deze werkzaamheden bij de accountant. De werkzaamheden die de gemeente gaat verrichten om de rechtmatigheid vast te stellen moeten wel de toets der kritiek van de accountant kunnen doorstaan.
- De (control)organisatie is in ‘lean en mean’ ingericht. Onze organisatie kent geen grote interne controle afdelingen met veel ervaring op dit vlak. Dit bijvoorbeeld in tegenstelling tot gemeente Rotterdam. De noodzakelijke kennis en ervaring zal moeten worden opgebouwd.
- De ambitie is om de extra werkzaamheden voor de rechtmatigheidverantwoording binnen de bestaande formatie en daarmee (structureel) budget neutraal in te bedden. Voor onoverkomelijke knelpunten is uiteraard aandacht en zullen passende oplossingen worden gevonden. Het realiseren van deze ambitie

vraagt echter tijd en aandacht; interne controle plannen moeten worden opgesteld, medewerkers moeten worden opgeleid en moeten ervaring opdoen met het uitvoeren van de controles.
- Het tijdpad heeft de nodige ambitie om op afzienbare termijn, uiterlijk 2023 en bij voorkeur 2022, een verantwoordingsgrens van 1% te hanteren. Na afronding van de controle over het boekjaar 2021 en de rechtmatigheidsverantwoording over 2021 is hiervoor een evaluatiemoment voorzien.

De paragrafen 3.2 t/m 3.4 gaan nader in op de algemene en meer specifieke overwegingen voor het voorstel.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het college van B&W (verder: het college) is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. Tot op heden is het echter de accountant die hierover verslag uitbrengt en in gesprek gaat met de raad. Een wetswijziging is in voorbereiding waarmee wordt beoogd dat vanaf 2022 het college een rechtmatigheidsverantwoording[1] dient op te nemen in de jaarrekening over het begrotingsjaar 2021. Bij de aanpassing van de wetgeving gaat het onder meer om een aanpassing van de Gemeentewet maar ook om lagere regelgeving, zoals het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO).

Met de rechtmatigheidsverantwoording legt het college verantwoording af over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Voorbeelden zijn de naleving van de voorwaarden voor subsidies en Europese aanbestedingen, maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik en lasten, waarvoor geen voorafgaande dekking opgenomen was in de begroting.

De raad bepaalt vanaf het begrotingsjaar 2021 de verantwoordingsgrens waarboven de raad door het college wil worden geïnformeerd over afwijkingen t.a.v. de rechtmatigheid. In het op 17 januari 2020 door de Commissie BBV gepubliceerde model (opgenomen in bijlage 2) voor de rechtmatigheids-verantwoording is bepaald dat de verantwoordingsgrens tussen de 0 en 3 procent van de lasten dient te liggen. In de voetnoot[2] zijn de huidige door de accountant te hanteren goedkeuringstoleranties vermeld.

[1] Waar in de notitie over rechtmatigheid wordt gesproken, wordt financiële rechtmatigheid bedoeld. In bijlage 1 zijn definities van de in dit verband belangrijkste begrippen opgenomen.

[2]

Goedkeuringstolerantie accountant	*Goedkeurend*	*Beperking*	*Oordeel-onthouding*	*Afkeurend*
Fouten in de jaarrekening (% omvangsbasis)	*≤ 1%*	*>1%<3%*	–	*≥ 3%*
Onzekerheden in de controle (% omvangsbasis)	*≤ 3%*	*>3%<10%*	*≥ 10%*	–

De accountant toetst ook in de nieuwe situatie nog steeds of de jaarrekening getrouw is. Bijvoorbeeld het correct toepassen van de verslagleggingsregels uit het BBV en het vaststellen dat de onderbouwing van betalingen voor leveringen van diensten adequaat zijn. Nu de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel wordt van de jaarrekening controleert de accountant straks ook of die verantwoording getrouw is. Met andere woorden is de uitspraak van het college adequaat onderbouwd of komt de accountant tot andere inzichten.

1.2 Doelstelling van de notitie

Voor de ambtelijke organisatie is, bij het treffen van voorbereidingen om de rechtmatigheids-verantwoording in te richten, het belangrijk om helderheid over de grenswaarde te hebben. De hoogte van de grenswaarde heeft invloed op de aanpak waaronder de reikwijdte van de interne controle werkzaamheden en de omvang van steekproeven en deelwaarnemingen. Met de voorliggende notitie en het daarin opgenomen voorstel vraagt het college aan de raad een grenswaarde voor de rechtsmatigheidsverantwoording vast te stellen.

Voorafgaand aan het voorstel van het college voor het vaststellen van de grenswaarde schetsen we wat er gaat veranderen de rolverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie. Daarna gaan we in op een aantal algemene overwegingen voor het vaststellen van de grenswaarde. Tenslotte doen wij een voorstel voor de grenswaarde voor de gemeente Utrecht en geven wij een voorstel voor aanvullingen voor wat betreft rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering.

2 Wat gaat er veranderen?

2.1 Verantwoording en rollen

De publicatie van de modeltekst van rechtmatigheidverantwoording (d.d. 17 januari 2020) en de notitie d.d. 20 maart 2020 van Commissie BADO gaat uitgebreid in de op de veranderingen voortvloeiend uit de introductie van de rechtmatigheidverantwoording door het college. Hier vatten wij eerst de vijf belangrijkste wijzigingen samen en gaan wij kort in op de meest gehoorde misverstanden. Tot slot geven wij per belanghebbende vanuit hun rol inzicht in de belangrijkste veranderingen.

5 Belangrijkste veranderingen	Misverstanden
▪ De verantwoordelijkheid voor het rapporteren over de rechtmatigheid van de jaarrekening verschuift van accountant naar college. ▪ De grens waarboven afwijkingen moeten worden bepaald wordt door de raad bepaald maar bedraagt maximaal 3% van de totale lasten. ▪ De reikwijdte van de interne controle wordt uitgebreid (o.a. het controleren van balansmutaties). ▪ De accountant geeft alleen nog oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening; dit omvat ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheids-verantwoording. ▪ Getrouwheidsfouten zijn niet meer per definitie rechtmatigheidsfouten. (Bijvoorbeeld het niet correct toepassen van de voorschriften uit het BBV). Getrouwheidsfouten tellen mee in het oordeel van de accountant maar hoeven niet in de rechtmatigheidsverantwoording te worden gerapporteerd.	▪ Het is een nieuwe verantwoordelijkheid voor het college. College was altijd al verantwoordelijk voor de rechtmatigheid maar gaat er expliciet over rapporteren, dus, geen nieuwe verantwoordelijkheid. ▪ De accountant gaat substantieel minder werkzaamheden verrichten. Dit klopt niet; om te komen tot een oordeel over de rechtmatigheids-verantwoording zal de accountant min of meer dezelfde werkzaamheden moeten verrichten. Zeker de eerste jaren zal er sprake zijn van een groeipad voor de gemeente. In latere jaren kan de accountant mogelijk meer steunen of gebruikmaken van de werkzaamheden van de gemeente. ▪ Met een rechtmatigheidverantwoording geeft de gemeente aan dat zij ‘in control’ is. Een rechtmatigheidsverantwoording is niet hetzelfde als een in control statement (ICS). De reikwijdte is breder en zegt ook iets over het functioneren van de interne bedrijfsvoering en betrouwbaarheid van (risico-management)processen en ICT-systemen. Mag wel, is niet verplicht. ▪ Een rechtmatigheidsfout leidt tot een niet goedkeurende controleverklaring. Indien het college rechtmatigheids-fouten getrouw rapporteert zal de accountant een goedkeuren de controleverklaring afgeven.

De invoering van de rechtmatigheidverantwoording beoogt de kaderstellende en controlerende rol van de raad op dit vlak te versterken. Het college is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur en richt hiervoor de administratie en interne beheersing zodanig in dat het jaarlijks verantwoording kan afleggen. Het college:

- neemt de rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening en
- neemt een toelichting over de (financiële) rechtmatigheid op in de bedrijfsvoeringsparagraaf waarbij in gegaan wordt op oorzaken, beheersing en maatregelen.

De ambtelijke organisatie borgt de rechtmatigheid in de processen en de interne controle. In de gemeente Utrecht wordt hierbij het 'three lines of defence model'[3] gehanteerd. De verbijzonderde interne controle maakt de interne beheersing zichtbaar, rapporteert interne en bereidt het oordeel over de rechtmatigheid voor het college voor. Binnen onze gemeente wordt dat, een samenspel tussen Concerncontrol/Concernaudit en Business Control (als 2e lijnsfunctie). De rol van Business Control zal in de komende tijd worden aangescherpt en uitgebreid. Onderstaand zijn de huidige en toekomstige rollen kort weergegeven. Volledigheidshalve is ook de rol van de extern accountant (4e lijnsfunctie) opgenomen.

	Raad	College	Ambtelijke organisatie	Concerncontrol/ Business Control Concernaudit/(VIC)[4]	Extern accountant
Heden	• Neemt kennis van en stelt normenkader vast • Bepaalt goedkeurings- tolerantie en afwijkende rapportagetoleranties • Bespreekt rechtmatigheid en getrouwheid met accountant	• Stelt normenkader op en legt normenkader aan raad voor • Schriftelijke reactie op concept controle- verklaring en rapport van bevindingen	• Verantwoordelijk voor de adequate borging rechtmatigheid en getrouwheid in het primaire proces	• Voert verbijzonderde interne controle op thema's uit en rapporteert intern	• Voert controle op rechtmatigheid uit en vult (deels) verbijzonderde interne controle op rechtmatigheid in • Voert controle op getrouwheid uit • Controleverklaring over getrouwheid en rechtmatigheid en rapport van bevindingen

[3] 1e lijn - IRM: Primair verantwoordelijk voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de transacties binnen eigen processen en de verantwoording hierover. 2e lijn - BC: De eenheden business control van de organisatieonderdelen adviseren eigenstandig over sturing en beheersing van de primaire processen en voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de processen. Concerncontrol (F&C) voor kaderstelling en concernbrede onderwerpen. 3e lijn – Concernaudit: Adviseert IRM en BCS over administratieve organisatie en interne beheersing, waaronder inrichting processen en opzet van interne controles. Uitvoering (digitale) rechtmatigheidscontroles op OO overschrijdende processen (personeel, inkopen en subsidies) Coördinatie rechtmatigheidsverantwoording door review op kwaliteit interne controles en consolidatie van de verantwoording

[4] Verbijzonderde Interne Controle in de 2e lijn (bijvoorbeeld binnen W&I controle op uitkeringen).

	Raad	College	Ambtelijke organisatie	Concerncontrol/ Business Control Concernaudit/(VIC)[4]	Extern accountant
Vanaf verantwoording over 2021	• Neemt kennis van en stelt normenkader vast • Bepaalt verantwoordingsgrens rechtmatigheid • Bespreekt getrouwheid met de accountant • Bespreekt rechtmatigheid met college	• Stelt normenkader op en legt normenkader aan raad voor • Vraagt de organisatie alle rechtmatigheids-criteria te controleren • Schriftelijke reactie op concept controle-verklaring en rapport van bevindingen • Rapporteert resultaten interne controle in de rechtmatigheids-verantwoording aan de raad	• Verantwoordelijk voor de adequate borging rechtmatigheid en getrouwheid in het primaire proces	• Voert verbijzonderde interne controle op rechtmatigheid uit en rapporteert aan college • Vormt totaalbeeld ten behoeve van rechtmatigheids-verantwoording van het college	• Voert controle op getrouwheid uit waaronder de onderbouwing van de rechtmatigheids-verantwoording • Controleverklaring over getrouwheid en rapport van bevindingen

2.2 Financiële verordening (ex art. 212 GW)

In de financiële verordening is reeds opgenomen dat het college verantwoordelijk is voor de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Op een aantal plaatsen dient als gevolg van de introductie van de rechtmatigheidverantwoording de financiële verordening te worden aangepast. De introductie zal met name effect hebben op de volgende artikelen:

- Artikel 6 Jaarlijkse verantwoording;
- Artikel 22 Paragraaf bedrijfsvoering;
- Artikel 25 Interne Controle;
- Artikel 29 Financiële organisatie

De jaarlijkse rechtmatigheidsverantwoording moet in artikel 6 worden toegevoegd. In artikel 22 paragraaf bedrijfsvoering kunnen kaders worden gesteld inzake de rapportage van bevindingen, oorzaak van de bevindingen, maatregelen ter voorkoming van deze bevindingen in de toekomst, de uitkomst van de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden en de relatie bevindingen gemeente en accountant. In artikel 25 kan aanvullend worden opgenomen dat het stelsel van interne controle een adequate onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording waarborgt. Tenslotte moet er een aanvulling komen

op artikel 29 ‘Financiële organisatie’ met betrekking tot beleid en interne regels rondom Misbruik en Oneigenlijk Gebruik.

De verantwoordingsgrens behoeft niet in de financiële verordening te worden opgenomen. De raad kan de verantwoordingsgrens periodiek vaststellen en daarmee op veranderende omstandigheden kunnen in spelen. Volstaan kan worden met een kaderstellend artikel.

Overigens zullen wij de aanpassingen pas doorvoeren als de wetswijzigingen (incl. de lagere regelgeving) zijn definitieve beslag hebben gekregen. Te zijner tijd zal het college een nader voorstel voor aanpassing doen.

2.3 Controle verordening (ex art. 213 GW)

In de controleverordening (ex art 213 GW) ligt de rol van de accountant vast. Opgenomen dient te worden dat de accountant de getrouwheid jaarrekening controleert inclusief de daar in opgenomen rechtmatigheidsverantwoording. Deze verordening zal tegelijkertijd met de financiële verordening worden aangepast.

2.4 Specifieke uitkeringen

De verantwoording van de specifieke uitkeringen maakt geen deel uit van de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Het college verantwoordt immers niet aan de raad maar aan het Rijk, dat de uitkering onder voorwaarden beschikbaar heeft gesteld.[5] De verantwoording van de specifieke uitkeringen blijft onderdeel van de SiSa-bijlage (Single Information Single Audit) bij de jaarrekening.

De controle en de oordeelsvorming door de accountant blijft daarom ongewijzigd toezien op de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-regelingen. Indien uit de controle van de accountant blijkt dat er onrechtmatig is gehandeld en de voorwaarden niet in acht zijn genomen, kan dit de oordeelsvorming door de accountant raken en leiden tot rapportering in het accountantsverslag. Dit kan ook leiden tot terugvordering van de specifieke uitkering door het Rijk. Ook de bijzondere bepalingen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden die gelden voor de SiSa, worden niet fundamenteel aangepast.

[5] Zie de notitie Rechtmatigheidsverantwoording van de Commissie Bado blz. 11

3 Voorstel verantwoordingsgrens

3.1 Uitgangspunten

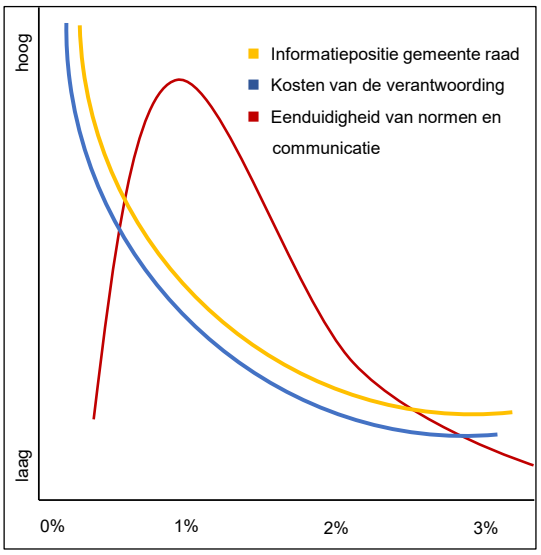
De commissie BBV heeft op 17 januari 2020 de verplichte tekst voor de rechtmatigheidsverantwoording gepubliceerd. In bijlage 2 is de modeltekst opgenomen.

De grens waarboven afwijkingen in de verantwoording moeten worden opgenomen wordt door de raad bepaald maar bedraagt maximaal 3% van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). Deze verantwoordingsgrens geldt voor fouten en onduidelijkheden afzonderlijk doch het percentage is gelijk. Onder afwijkingen wordt verstaan fouten (dus het niet naleven van wet- en regelgeving) en/of posten waarvan bij het college onduidelijkheid[6] bestaat over de rechtmatigheid. Onduidelijkheid is zeker geen synoniem voor het begrip onzekerheid uit de accountancy. Onzekerheden komen vaak voort uit het ontbreken van controle-informatie. Het begrip onduidelijkheden is ruimer en gaat bijvoorbeeld ook over (mogelijk tegenstrijdige) interpretaties van feiten en juridische normen die twijfels omtrent de rechtmatigheid oproepen maar heeft geen betrekking op het ontbreken van (controle-)informatie.

De huidige kadernota Rechtmatigheid (d.d. oktober 2018) geeft een invulling van het begrip rechtmatigheid (zie ook bijlage 1) en verandert niet. In de toepassing ervan zal de focus voor het college, net als voorheen, liggen op het voorwaarden-, M&O- en begrotingscriterium (zie bijlage 1 voor definities).

3.2 Algemene overwegingen

De wetgever heeft de verwachting dat van het (zelf) geven van een rechtmatigheidsverantwoording een kwaliteitsimpuls uitgaat op de interne processen en beheersing. Het college dient immers te kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle, om (primair) te waarborgen dat de gemeente bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de wet- en regelgeving naleeft. Het interne controlesysteem zal tevens van belang zijn bij het opstellen van een overzicht van afwijkingen van rechtmatigheid. Omdat het college ook beheersmaatregelen moet formuleren is de verwachting tevens dat er meer vooruitgekeken zal worden naar het oplossen van onrechtmatigheden.

[6] Voorbeeld van een onduidelijkheid: als bij een complexe aanbesteding kunnen inkopers en juristen verschillende opinies hebben over de juiste wijze van aanbesteden. Wanneer de omvang hiervan de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens overschrijdt worden deze in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In de huidige regelgeving worden de financiële beheershandelingen en transacties waarbij verschillende opinies over de rechtmatigheid zijn door de accountant in het verslag van bevindingen opgenomen.

Naast deze verwachtingen van de wetgever heeft de Commissie BADO een aantal meer algemene aspecten en overwegingen geformuleerd (gevisualiseerd in de figuur), te weten:

- Informatiepositie van de raad

  Met een lager percentage zal het college eerder moeten rapporteren over fouten en onduidelijkheden. Bij een hoger percentage krijgt de raad minder informatie. Relevante vragen voor de raad zijn:

  - Gaat het om de grote lijnen (en daarmee substantiële bedragen) of is er meer behoefte aan details?
  - Op welke wijze wil de raad het gesprek met college voeren over rechtmatigheid? Wat doet de raad praktisch met de verkregen informatie?
  - Afspraken over de invulling van de paragraaf bedrijfsvoering zijn ook van invloed op de informatiepositie van de raad. Kunnen deze een rol spelen bij het vaststellen van de grenswaarde?

- Kosten van de verantwoording

  Een lagere grens betekent dat de ambtelijke organisatie met een hogere mate van detail moet controleren. Relatief kleine afwijkingen komen dan eerder in beeld. De interne controle zal meer werkzaamheden moeten uitvoeren waarmee deze dan duurder wordt. Verder kan de raad het laten afhangen van de kwaliteit van de interne beheersing en kiezen voor een groeipad om de grens steeds wat scherper te stellen.

- Eenduidigheid van normen en communicatie

  De raad kan aansluiten bij de huidige en reeds bekende percentages. Met name de 1%-norm voor fouten bij de accountantscontrole is daarbij relevant. Een afwijkend percentage zal wel om toelichting vragen maar kan passend zijn in een groeipad.

3.3 Specifieke overwegingen

Naast de in de vorige paragraaf genoemde overwegingen, spelen specifiek voor de gemeente Utrecht andere overwegingen om de raad een voorstel te doen. Om de positie voor de gemeente Utrecht te bepalen hebben wij in aanvulling op de aspecten van de commissie Bado de volgende overwegingen benoemd: maatschappelijke boodschap, ontwikkelingen in de omgeving, haalbaarheid en risico op een ander dan een goedkeurend oordeel van de accountant.

Maatschappelijke boodschap

De gemeente Utrecht handelt rechtmatig en hanteert in alles wat zij doet het voldoen aan wet- en regelgeving als uitgangspunt. De accountantscontrole over de afgelopen jaren bevestigt dit beeld. De keuze van de hoogte van de verantwoordingsgrens zet meer het accent op de inspanning om het rechtmatig handelen zichtbaar te maken dan dat het afbreuk zou doen aan het uitgangspunt. De gemeente Utrecht is zich van zijn voorbeeldfunctie terdege bewust.

Ontwikkelingen in de omgeving

Voor zover nu bekend zullen de andere G4-gemeenten, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, kiezen voor een verantwoordingsgrens van 1%. Het vertrekpunt van deze gemeenten is volledig verschillend met de situatie in de gemeente Utrecht. De genoemde gemeenten beschikken al enige jaren over volwassen interne controle afdelingen en/of accountantsdiensten; Utrecht op het gebied van rechtmatigheid (nog) niet. Hier worden de rechtmatigheidscontroles uitgevoerd door de accountant en richt de interne auditafdeling zich op andere onderwerpen. Ter illustratie: in Rotterdam controleert de afdeling Financial Auditing al geruime tijd de jaarrekening en steunt de extern accountant op de werkzaamheden van deze afdeling. Wij hebben begrepen dat Financial Auditing ca. 39 fte omvat. Naast deze afdeling beschikt Rotterdam over een afdeling Concernaudit voor het uitvoeren van doeltreffendheids- en doelmatigheidsonderzoeken. Deze capaciteit hebben we binnen gemeente Utrecht niet.

Ontwikkelingen elders in de publieke sector laten zien dat de verantwoordingsgrens in de afgelopen jaren is verruimd van 1% naar 2%, bijvoorbeeld bij de Rijksoverheid[7] en de Europese Commissie. Dit om de controlekosten en -druk op het ambtelijk apparaat te verminderen.

Haalbaarheid

Concernaudit heeft teen plan van aanpak opgesteld om het implementatieproces (zoveel mogelijk) in goede banen te leiden. Uitgangspunt in het plan van aanpak is dat het inrichten van de processen en het uitvoeren van de werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording (structureel) budgetneutraal gebeurt. De huidige capaciteit binnen de bedrijfsvoering is het uitgangspunt, tenzij het tegendeel blijkt en onoverkomelijke knelpunten ontstaan.

[7] Kamerstuk 31865 d.d. 26 januari 2017 Verbetering verantwoording en begroting

Het eerste jaar van de rechtmatigheidsverantwoording zal hoe dan ook een behoorlijk inspanning vragen en gepaard gaan met de nodige hindernissen. Dit heeft alles te maken met het eerdergenoemde uitgangspunt en het vertrekpunt van de gemeente Utrecht. Onze accountant geeft in het accountantsverslag (blz. 44) d.d. 15 mei 2020 aan: "Start met een hoge verantwoordingsgrens en verlaag de grens in de jaren erna naar het gewenste niveau afhankelijk van het groeipad."

De insteek is dat aangesloten wordt bij het huidige organisatiemodel en de interne controle in 2e lijn plaatsvindt en derhalve niet vanuit Concernaudit (3e lijn). Concernaudit richt zich op gemeente brede processen (bijvoorbeeld: inkopen) en de kwaliteitsbewaking van de interne controle in de 2e lijn. Momenteel is nog lang niet bij alle organisatieonderdelen kwalitatief en kwantitatief voldoende interne controle capaciteit beschikbaar om het verantwoordingsproces goed handen en voeten te geven. Dit vraagt om versterking in de vorm van opleiding en begeleiding vanuit Concernaudit. Daarbij moet worden aangetekend dat ook voor Concernaudit het om een nieuw proces gaat. Het deel van de afdeling dat zich met de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording bezighoudt kent een relatief bescheiden omvang. Naast deze activiteit voert de afdeling 213a onderzoeken, operational- en IT-audits uit.

Om de controles efficiënter en effectiever te maken is Concernaudit bezig controles te digitaliseren door toepassing van 'up-to-date' technieken als data-analyse (bijvoorbeeld tekst-mining) en robotisering. Voor het volledig te realiseren van de ze activiteiten is echter nog 1 á 2 jaar nodig, het eigen maken van deze technieken vraagt tijd, aandacht en specifieke kennis.

Het hanteren van een hoger percentage geeft hiervoor meer ruimte. Het doel is additionele (structurele) inhuur van personeel zoveel mogelijk te beperken en bij voorkeur binnen te bestaande formatie de werkzaamheden te beleggen.

Andere relevante ontwikkelingen binnen de gemeente

- De COVID-19 pandemie heeft een aanzienlijke impact op de begroting van de gemeente. De Control organisatie zal de komende tijd alle zeilen moeten bij zetten om tot een verantwoorde begroting te komen. De ruimte voor nieuwe activiteiten bij de Business Control afdelingen van de organisatieonderdelen is de komende tijd beperkt.
- De implementatie van nieuwe IT-systemen voor personeelsuitgaven en voor subsidies worden in het najaar afgerond. Het nieuwe systeem voor de personeelsuitgaven (SAP Success Factors) is vanaf 1 januari 2021 operationeel. Het nieuwe subsidiesysteem is 1 september 2020 operationeel geworden. Voor beide systemen geldt dat begin 2021 de verbijzonderde interne controle vorm zal krijgen.

Risico verschil van inzicht met extern accountant

Hoewel de ambitie gericht is op het voldoen aan de eisen die de accountant stelt is het in het eerste jaar denkbeeldig dat er verschillen van inzicht tussen de gemeente en de accountant bestaan. Naar mate de verantwoordingsgrens hoger wordt gesteld is de ruimte om verschillen van inzicht tussen de gemeente en de accountant ruimer. In bijlage 3 is een aantal voorbeelden opgenomen wat de consequenties kunnen zijn van verschillen van inzicht tussen het college en de accountant. Opgemerkt wordt dat indien de gemeente de bevindingen van de accountant overneemt en deze vermeldt in de rechtmatigheidsverantwoording de accountant (mogelijk) tot een goedkeurende controle verklaring kan komen. Wel mag worden verwacht dat

de gemeente in de bedrijfsvoeringsparagraaf uitgebreid toelicht waarom de gemeente zo handelt en in gaat op het verschil tussen gemeente en accountant.

3.4 Voorstel verantwoordingsgrens

Het college stelt bij de te hanteren grenswaarden bij rechtmatigheidverantwoording een groeipad voor. In de tabel is het voorstel opgenomen.

Begroting ca. € 1,5 miljard	Verantwoording over 2021	Verantwoording over 2022	Verantwoording over 2023
Fouten %	1,5%	1,5% of 1%*	1%
Foutenmarge	€ 22,5 mln.	€ 22,5 mln. of € 15 mln.	€ 15 mln.
Onduidelijkheden	1,5%	1,5% of 1%	1%
Onduidelijkheden marge	€ 22,5 mln.	€ 22,5 mln. of € 15 mln.	€ 15 mln.

* Afhankelijk uitkomst evaluatie.

Het advies is ingegeven door de volgende overwegingen:

- Het op afzienbare termijn hanteren van een verantwoordingsgrens van 1% past bij de ambitie en de maatschappelijke positie van de gemeente Utrecht.
- Het starten met een grenswaarde van 1,5% is ingegeven door het uitgangspunt de werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording (structureel) budgettair neuraal te beleggen en het vertrekpunt ten aan zien van de verbijzonderde interne controle van de gemeente Utrecht.
  De organisatie beschikt niet over een omvangrijk en volwassen interne controleapparaat, in tegenstelling tot de andere G4-gemeenten, en heeft momenteel nog geen ervaring met het uitvoeren van het controleren van de rechtmatigheid van de jaarrekening. Het is wenselijk dat de organisatie ruimte heeft om het verantwoordingsproces te organiseren en uit te voeren. De ambitie is om de werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zoveel mogelijk binnen de bestaande formatie in te bedden en uitbreiding daarvan of externe inhuur beperkt te houden. Het geschetste tijdpad om uiteindelijk naar een verantwoordingsgrens toe te groeien past daarbij.
- De Control organisatie (business controllers en Concern Control) is momenteel al behoorlijk belast. In de huidige omstandigheden vraagt de begroting meer aandacht dan normaal en is de opbouw en inrichting van Concerncontrol nog lopend. Het bieden van enige ruimte bij de rechtmatigheidsverantwoording vinden wij in het licht van de huidige (financiële) omstandigheden passend.
- De verantwoordingsgrens heeft betrekking op de omvang en diepgang van de controlewerkzaamheden welke moeten worden verricht om de rechtmatige naleving van wet- en regelgeving expliciet zichtbaar te maken. De rechtmatige naleving is de verantwoordelijkheid van de proceseigenaren en blijft ook gewaarborgd in deze processen. De verantwoordingsgrens heeft hier dan ook geen effect op.

- Na afronding van de controle over het boekjaar 2021 en de rechtmatigheidsverantwoording over 2021 is een evaluatiemoment ingebouwd om na te gaan of versneld een verantwoordingsgrens van 1% kan worden gehanteerd. Dit moment is ingegeven vanuit de ambitie om zo snel mogelijk een verantwoordingsgrens te hanteren passend bij de maatschappelijke positie maar oog te hebben voor de haalbaarheid en de spankracht van de organisatie.
- Aan de externe accountant vragen wij het groeipad te monitoren en voor zover de beroepsregels dit toelaten de organisatie, met name Concernaudit, met raad en daad bij te staan. Tenslotte zullen wij de accountant vragen de genoemde evaluatie te toetsen en advies vragen over versneld toe groeien naar de gewenste verantwoordingsgrens.

3.5 Advies invulling paragraaf bedrijfsvoering

In artikel 22 van de Financiële verordening is bepaald dat in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag wordt gerapporteerd over de bij de begroting beschreven onderwerpen aangaande de bedrijfsvoering alsmede over nieuwe ontwikkelingen en over de voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid, bedoeld in artikel 213a Gemeentewet. Voor de wettelijke basis is het nodig om het betreffende artikel over de paragraaf bedrijfsvoering in het BBV aan te passen. Deze wetswijziging wordt naar verwachting in de loop van 2020 afgerond. De Commissie BBV geeft in de Kadernota Rechtmatigheid nadere aanwijzingen over de informatie die het college in de paragraaf in de jaarstukken (alsmede in de begroting op te nemen paragraaf) moet en/of kan opnemen.

De commissie BBV acht paragraaf bedrijfsvoering de aangewezen plek om een nadere toelichting te geven door het college op zaken die de rechtmatigheid raken en hoe de beheersing is vormgegeven. Het college stelt daarom voor in deze paragraaf met de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording tevens aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

- Bevindingen en achterliggende oorzaken. Om helderheid te creëren wat belangrijke bevindingen (fouten en onduidelijkheden) zijn wordt een rapportagegrens gehanteerd voor het toelichten hiervan. Hierbij wordt aangesloten bij de rapportagegrens die de externe accountant hanteert en ook afzonderlijk met de raad afstemt. Dit betekent dat alle incidentele bevindingen/of systematische fouten en onduidelijkheden boven € 500.000 worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.
- Aantal bewuste afwijkingen van wet- en regelgeving met een motivering waarom is afgeweken en maatregelen ter voorkoming in de toekomst. (advies Commissie BBV)
- Maatregelen ter voorkoming van soortgelijke bevindingen in de toekomst. (advies Commissie BBV)
- De relatie tussen de bevindingen van het college en de bevindingen van de accountant. (advies Commissie BBV)
- De voortgang in het realiseren van een adequaat stelsel ter onderbouwing van de verantwoording en de opmerkingen van de accountant hierover (inclusief reactie van het college). (advies Commissie BBV)

In bijlage 4 is een uitwerking opgenomen van de paragraaf bedrijfsvoering met enkele voorbeelden.

Voor wat betreft het punt bewust afwijken van wet- en regelgeving merken wij op dat rechtmatig handelen vanzelfsprekend het uitgangspunt voor het college is. Uit de controleverklaringen van de accountant voorgaande jaren blijkt dat wij als gemeente rechtmatig handelen. Er kunnen zich bijzondere en zeer uitzonderlijke omstandigheden voordoen die dit uitgangspunt in het gedrang brengen. Om op dit punt

transparant te zijn stellen wij voor het aantal bewuste afwijkingen met motivering in de paragraaf bedrijfsvoering op te nemen. Vanuit Concerncontrol wordt een meldingsprocedure voor dergelijke situaties ingericht.

Tenslotte melden wij het thema bewust onrechtmatig handelen aandacht verdiend in verband met de specifieke regelgeving die op dit punt voor accountants van toepassing is (NV COS 250 en NOCLAR). Met de transparantie en de meldingsprocedure willen wij zo goed mogelijk aansluiten bij wat accountants van de gemeente op dit punt mag verwachten.

Bijlage 1 Definities rechtmatigheidscriteria

Definitie financiële rechtmatigheid

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) wordt onderscheid gemaakt tussen het juridische begrip rechtmatigheid en de rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole. Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wetten en regels. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met alle wetten en regels. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole is een minder omvattend begrip.

Rechtmatigheid zoals dat tot op heden is gehanteerd binnen de reikwijdte van de accountantscontrole, is een aspect dat duidt op de mate waarin het door het college van B&W bij gemeenten gevoerde (financiële) beheer in overeenstemming is met bestaande normering. Het voeren van het financiële beheer in overeenstemming met bestaande normering betekent dat de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving, waaruit als ze niet worden nageleefd financiële consequenties kunnen voortvloeien.

Financiële rechtmatigheid betreft de rechtmatigheid van beheershandelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen die als baten, lasten en/of balansmutaties in de jaarrekening dienen te worden verantwoord. De modeltekst van de Commissie BBV sluit hier één op één op aan. In bijlage 1 is de tekst van het model van de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

Voorbeeld: Het bij het doen van inkopen niet in acht nemen van de drempelwaarden uit de Aanbestedingswet (AW 2016) leidt tot een financiële onrechtmatigheid. Mogelijk is door onvoldoende concurrentie -stelling te 'duur' ingekocht. Te late publicatie van een gegunde opdracht is weliswaar in strijd met de AW 2016 maar leidt niet tot een financiële onrechtmatigheid. De overschrijding van de termijn heeft geen financiële consequenties.

Rechtmatigheid en getrouwheid

Vraag is welke rechtmatigheidscriteria onderwerp zijn van de verantwoording. In de Kadernota 2018 van de Commissie BBV zijn negen rechtmatigheidscriteria onderscheiden. Zes criteria worden tevens afgedekt door de controleverklaring van de accountant; getrouw beeld. In de tabel is de samenhang c.q. overlap met de criteria voor het getrouwe beeld aangegeven.

Omdat de eerste zes criteria al worden afgedekt met het getrouwheidsoordeel van

	Criterium	Omschrijving	Getrouw beeld	Rechtmatigheid
1	Calculatie	Vastgestelde bedragen zijn juist berekend	√	√
2	Valutering	Het tijdstip van de betaling en de verantwoording is juist	√	√
3	Levering	Juistheid van ontvangen goederen/ diensten	√	√
4	Adressering	Persoon of organisatie waar een financiële stroom naar toe is gegaan is juist (rechthebbende)	√	√
5	Volledigheid	Alle opbrengsten die verantwoord zouden moeten zijn, zijn ook verantwoord	√	√
6	Aanvaardbaarheid	Past bij activiteiten en in relatie tot de kosten aanvaardbare tegenprestatie	√	√
7	Begroting	Past binnen geautoriseerde begroting		√
8	Voorwaarden	Nadere eisen		√
9	Misbruik & oneigenlijk gebruik	Volledigheid en juist door derden verstrekte gegevens. (misbruik) Niet voor doel/ strekking regeling (oneigenlijk gebruik)		√

de accountant, hoeft hier geen aparte verantwoording meer over te worden afgelegd. De rechtmatigheidsverantwoording beperkt zich daarmee tot de laatste drie criteria, te weten: het begrotings- , het voorwaarden- en het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium.

Definitie relevante criteria

Onderstaand zijn de definities van de voor de rechtmatigheidsverantwoording relevante criteria op genomen:

Voorwaarden criterium: Het voorwaardecriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/ voorwaarden zijn afkomstig uit diverse interne en externe regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium: de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).

- Onder misbruik wordt verstaan: Het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.
- Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassing en actualisering wet- en regelgeving.

Begrotingscriterium: Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn

De definities zijn ontleend aan de Kadernota Rechtmatigheid (oktober 2018).

Bijlage 2 Model van de rechtmatigheidsverantwoording

De Commissie BBV heeft op 17 januari 2020 het onderstaande model voor de rechtmatigheids-verantwoording gepubliceerd.

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

In deze rechtmatigheidsverantwoording geeft het College van burgemeester en wethouders aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Deze verantwoording betreft de rechtmatige uitvoering van de taken en omvat het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium bij de desbetreffende financiële beheershandelingen en transacties. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op XX XXX 202X vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt x% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves en is daarmee vastgesteld op € x.

Conclusie

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties (niet) rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen[8]:

- …

[8] De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de Kadernota Rechtmatigheid) worden alleen vermeld indien de door de gemeenteraad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden.

- …

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college beschreven welke actie zij onderneemt om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlage 3 Samenhang bevindingen gemeente Utrecht en externe accountant

Onderstaand hebben wij vereenvoudigde voorbeelden opgenomen die inzicht geven in de verschillende scenario's als de bevindingen van de gemeente Utrecht al dan niet overeenstemmen. De voorbeelden zijn (deels) ontleend aan de notitie rechtmatigheidsverantwoording van de commissie Bado en zijn aangepast op de begrotingscijfers van gemeente Utrecht. In de voorbeelden abstraheren wij van andere oorzaken dan de rechtmatigheidsverantwoording die voor de accountant aanleiding zijn een andere dan een goedkeurende controle verklaring af te geven. Overigens merken wij op dat voor de accountant de huidige materialiteitsgrenzen[9] blijven gelden en los staan van de grenswaarde van het college.

Voorbeeld 1

Omschrijving	Bedrag
Totale lasten van de gemeente	€ 1.500.000.000
Raad stelt de verantwoordingsgrens op 1 %	€ 15.000.000
Totaal fouten geconstateerd door gemeente	€ 5.000.000
Totaal fouten geconstateerd door accountant	€ 5.000.000
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college rapporteert in rechtmatigheidsverantwoording en bedrijfsvoeringsparagraaf dat geen sprake is van bevindingen boven de verantwoordingsgrens.
Strekking controleverklaring accountant	Het college geeft de uitkomst van de interne controle getrouw weer, accountant geeft goedkeurende controle verklaring.

Voorbeeld 2

Omschrijving	Bedrag
Totale lasten van de gemeente	€ 1.500.000.000
Raad stelt de verantwoordingsgrens op 1 %	€ 15.000.000
Totaal fouten geconstateerd door gemeente	€ 20.000.000
Totaal fouten geconstateerd door accountant	€ 20.000.000
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college rapporteert in rechtmatigheidsverantwoording dat sprake is van rechtmatigheidsbevindingen ter grootte van € 20 mln. en in bedrijfsvoeringsparagraaf gaat het college in op de aard, oorzaken en maatregelen t.a.v. deze bevindingen.

[9] ***Goedkeuringstolerantie accountant***

	Goedkeurend	*Beperking*	*Oordeel-onthouding*	*Afkeurend*
Fouten in de jaarrekening (% omvangsbasis)	*≤ 1%*	*>1%<3%*	–	*≥ 3%*
Onzekerheden in de controle (% omvangsbasis)	*≤ 3%*	*>3%<10%*	*≥ 10%*	–

Strekking controleverklaring accountant	Het college geeft de bevindingen getrouw weer, de accountant geeft een goedkeurende controle verklaring.

Voorbeeld 3

Omschrijving	Bedrag
Totale lasten van de gemeente	€ 1.500.000.000
Raad stelt de verantwoordingsgrens op 1%	€ 15.000.000
Totaal fouten geconstateerd door gemeente	€ 10.000.000
Totaal fouten geconstateerd door accountant	€ 12.500.000
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college rapporteert in de rechtmatigheidsverantwoording en bedrijfsvoeringsparagraaf dat geen sprake is van bevindingen boven de verantwoordingsgrens.
Strekking controleverklaring accountant	Weliswaar is er een verschil in de bevindingen tussen gemeente en accountant. Beide blijven onder de verantwoordingsgrens. Het college geeft daarmee de bevindingen getrouw weer. De accountant geeft een goedkeurende controle verklaring.

Voorbeeld 4

Omschrijving	Bedrag
Totale lasten van de gemeente	€ 1.500.000.000
Raad stelt de verantwoordingsgrens op 1%	€ 15.000.000
Totaal fouten geconstateerd door gemeente	€ 10.000.000
Totaal fouten geconstateerd door accountant	(A) € 30.000.000 (B) € 60.000.000
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college rapporteert in de rechtmatigheidsverantwoording en bedrijfsvoeringsparagraaf dat geen sprake is van bevindingen boven de verantwoordingsgrens.
Strekking controleverklaring accountant	De accountant constateert, in tegenstelling tot het college, zowel in geval A als B dat de 1% verantwoordingsgrens is overschreden. Het college geeft daarmee de bevindingen niet getrouw weer. A. De accountant geeft een goedkeurende controle verklaring met beperking. De totaal niet gerapporteerde fouten ligt tussen 1- 3%. B. De accountant geeft een afkeurende controle verklaring met beperking. De totaal niet gerapporteerde fouten ligt boven de 3%. Een fundamenteel verschil van inzicht. Overigens als de gemeente de bevindingen van de accountant overneemt en vermeldt in de rechtmatigheids-verantwoording kan de accountant tot een goedkeurende controle verklaring komen. Wel mag worden verwacht dat de

	gemeente in de bedrijfsvoeringsparagraaf uitgebreid in gaat op het verschil tussen gemeente en accountant.

Voorbeeld 5

Voorbeeld 5 gaat in op een combinatie van rechtsmatigheids- en getrouwheidsfouten. Derhalve wordt er , zoals in de voorbeelden 1 t/m 4, niet langer geabstraheerd van andere fouten dan rechtmatigheidsfouten.

Omschrijving	Bedrag
Totale lasten van de gemeente	€ 1.500.000.000
Raad stelt de verantwoordingsgrens op 1%	€ 15.000.000
Totaal fouten geconstateerd door gemeente	€ 10.000.000
Totaal fouten geconstateerd door accountant ▪ Rechtmatigheidsfout € 17.500.000 ▪ Getrouwheidsfout € 35.000.000	€ 52.500.000
Rechtmatigheidsverantwoording	Het college rapporteert in rechtmatigheidsverantwoording en bedrijfsvoeringsparagraaf dat geen sprake is van bevindingen boven de verantwoordingsgrens.
Strekking controleverklaring accountant	In deze situatie zijn er 2 opties: 1. De gemeente neemt alsnog de rechtmatigheidsfout van de accountant over. De rechtmatigheidsfout overschrijdt weliswaar de 1 % norm van de raad maar is dan getrouw weer gegeven. De getrouwheidsfout blijft staan en ligt tussen 1- 3% van de totale lasten waardoor de accountant komt tot een controleverklaring met beperking. 2. De gemeente neemt de rechtmatigheidsfout van de accountant NIET over. De totale fout ligt nu boven de 3% van de totale lasten. De controle verklaring wordt dan afkeurend.

Bijlage 4 Paragraaf bedrijfsvoering

In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het College van burgemeester en wethouders aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt 1,5% van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves en is daarmee vastgesteld op € 22.500.000.

In de paragraaf bedrijfsvoering geeft het college een toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast worden alle belangrijke bevindingen (fouten en onduidelijkheden) groter dan € 500.000, die volgen uit de controle van de rechtmatigheid, opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering en voorzien van maatregelen om dit in de toekomst te voorkomen.

Het rechtmatigheidsbeheer toegelicht

Onderstaand hebben wij enkele voorbeelden opgenomen die inzicht geven in de verschillende bevindingen (begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik & oneigenlijk gebruik criterium) van de gemeente Utrecht zoals deze zouden kunnen worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering met in achtneming van de hiervoor voorgestelde verantwoordings- en rapportagegrens.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.

Wij (het college) hebben de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet, welke nader zijn geconcretiseerd in de begroting en de financiële verordening. Het begrotingscriterium is verder verfijnd in de kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig en lastenoverschrijdingen per programma moeten goed herkenbaar in de jaarrekening worden opgenomen. De bij de controle van de begroting geconstateerde begrotingsoverschrijdingen groter dan de rapportagegrens van € 500.000 zijn hierna opgenomen.

Voor de hiernavolgende programma's is sprake van een overschrijding van de lasten:

- Programma 5 Openbare ruimte overschrijding van € 1.800.000.
  Deze overschrijding past binnen het bestaande beleid en is reeds eerder gemeld aan de raad.

- Programma 12 Veiligheid overschrijding van € 900.000.
  Deze overschrijding past binnen het bestaande beleid en is reeds eerder gemeld aan de raad.

Voor een inhoudelijke analyse van de geconstateerde overschrijdingen verwijzen wij naar het hoofdstuk begrotingsrechtmatigheid in de jaarrekening.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardecriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/ voorwaarden zijn afkomstig uit diverse interne en externe regelgeving.
Met betrekking tot het proces inkopen en aanbesteden betrekken wij de naleving van de Europese aanbestedingsregels in de controle. De interne aanbestedingsregels zoals vastgelegd in de nota inkoop maken echter geen onderdeel uit van de controle, vanwege het besluit van de raad (9 februari 2017) om deze buiten het normenkader te houden.

De controle van het proces inkopen en aanbesteden heeft over het afgelopen jaar onrechtmatigheden aan het licht gebracht tot een bedrag van € 3.900.000. Dit is aanzienlijk minder dan de onrechtmatigheid van € 11.700.000 over het voorgaande boekjaar.
De getroffen maatregelen op basis van het transitieplan lijken daarmee vrucht af te werpen. Tegelijkertijd merken wij op dat de rechtmatigheid van de inkopen nog niet structureel is geborgd en de beheersing en verantwoording van de inkoopuitgaven kan worden verbeterd. Dit wordt ook bevestigd door de externe accountant in haar managementletter:

- Interne en Europese aanbestedingsregels voor het inhuren van personeel worden niet voldoende nageleefd omdat buiten het bestaande inkoopproces (marktplaats inhuur) wordt ingekocht.
- Inkoopcontracten worden verlengd, terwijl die contracten geen opties tot verlenging (meer) hebben.

In de komende periode pakt de organisatie deze punten verder op in het kader van het transitieplan en de verdere verbetering van het proces inkopen en aanbesteden.

Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).
Het gaat bij het M&O-criterium in het bijzonder om vast te stellen dat in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen.

Het M&O beleid is in de praktijk in hoofdzaak ingebed in de processen van de organisatieonderdelen en in de gemeentelijke regelgeving. Uit de controle van deze processen blijken geen onrechtmatigheden in het kader van het M&O-criterium.

In de Kadernota Rechtmatigheid (oktober 2018) doet de commissie BBV de aanbeveling tot het maken van een overkoepelend beleidsstuk M&O. Deze bevat naast de filosofie, algemene uitgangspunten en

risicoanalyse ook maatregelen ter voorkoming en afdoening. De gemeente Utrecht heeft nog geen overkoepelende nota. Deze nota zal in de komende periode worden opgesteld.

Controleverordening gemeente Utrecht

Wetstechnische informatie

Gegevens van de regeling

Organisatie	Utrecht
Organisatietype	Gemeente
Officiële naam regeling	Controleverordening gemeente Utrecht
Citeertitel	Controleverordening gemeente Utrecht
Vastgesteld door	gemeenteraad
Onderwerp	financiën en economie
Eigen onderwerp	

Opmerkingen met betrekking tot de regeling

Geen

Wettelijke grondslag(en) of bevoegdheid waarop de regeling is gebaseerd

artikel 213 van de Gemeentewet

Overzicht van in de tekst verwerkte wijzigingen

Datum inwerkingtreding	Terugwerkende kracht tot en met	Datum uitwerkingtreding	Betreft	Datum ondertekening Bron bekendmaking	Kenmerk voorstel
31-07-2019			nieuwe regeling	06-06-2019 gmb-2019-157870	

Tekst van de regeling

Intitulé

Controleverordening gemeente Utrecht

De raad van de gemeente Utrecht;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 5 februari 2019 met kenmerk 5863962

gelet op artikel 213 Gemeentewet, artikel 197 Gemeentewet en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden;

overwegende dat het aan de raad is om bij verordening regels vast te stellen voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie;

besluit vast te stellen de Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Utrecht.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Paragraaf 1 Definities

Artikel 1

In deze verordening wordt verstaan onder:

1. Accountant: de door de gemeenteraad benoemde accountantsorganisatie die is belast met de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening;

2. Accountantscontrole: de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening door de benoemde accountant van:

a. het getrouwe beeld en rechtmatigheid van de in de jaarrekening gepresenteerde baten, ~~en~~ lasten, balansmutaties en de grootte en samenstelling van het vermogen;

~~b. het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties;~~

b~~e~~. het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met het krachtens algemene maatregel van bestuur vastgestelde Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten;

c~~d~~. het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 Gemeentewet;

d~~e~~. de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken,

e.~~f.~~ onrechtmatigheden in de jaarrekening waarbij de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, zesde lid Gemeentewet, in acht worden genomen.

f~~g~~. de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

3. ~~Rechtmatigheid in het kader van accountantscontrole:~~

~~a. het overeenstemmen van het tot stand komen van de financiële beheershandelingen en de vastlegging daarvan met de relevante wet- en regelgeving, zoals bedoeld in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden.~~

~~b. Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de accountantscontrole ten aanzien van rechtmatigheid, maar de accountant zal ten aanzien van deze handelingen en beslissingen een oordeel geven over het interne systeem van risicoafwegingen.~~

34. Verslag van bevindingen: rapport van de accountant bij de jaarstukken op grond van artikel 213 Gemeentewet en bevat in ieder geval bevindingen over:

a. de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;

b. onrechtmatigheden en onzekerheden in de jaarrekening

Paragraaf 2 Doel

Artikel 2

De bepalingen in deze verordening zijn bedoeld om te waarborgen dat de rechtmatigheid van het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie worden getoetst.

Hoofdstuk 2 Controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Utrecht

Paragraaf 1 Opdrachtverlening accountantscontrole

Artikel 3

De accountantscontrole van de jaarrekening als bedoeld in artikel 213, tweede lid Gemeentewet, wordt opgedragen aan de door de gemeenteraad benoemde accountant.

Artikel 4

In geval van Europese aanbesteding van de accountantscontrole stelt de raad of een door de raad benoemde commissie voor de selectie van de accountant de selectiecriteria vast en per selectiecriterium de bijbehorende weging.

Artikel 5

De raad of een door de raad benoemde commissie stelt voor de aanbesteding van de accountantscontrole het programma van eisen vast. In het programma van eisen worden voor de jaarlijkse accountantscontrole opgenomen:

a. de toe te passen goedkeuringstoleranties en (afwijkende) rapporteringstoleranties bij de controle van de jaarrekening;

b. de inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen;

c. de eventueel uit te voeren aanvullende tussentijdse controles;

d. de frequentie en inrichtingseisen van de aanvullende tussentijdse rapportering; voor ieder afzonderlijk te controleren begrotingsjaar;

e. de posten van de jaarrekening met bijbehorende afwijkende rapporteringtoleranties, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht moet besteden;

f. de gemeentelijke functies en of organisatieonderdelen met afwijkende rapporteringtoleranties, waaraan de accountant specifiek aandacht moet besteden

g. In afwijking van het gestelde in f. en g. kan de raad in het programma van eisen opnemen, dat de raad jaarlijks voorafgaand aan de accountantscontrole in overleg met de accountant de posten van de jaarrekening, de gemeentelijke producten en de gemeentelijke organisatieonderdelen vaststelt, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden en welke rapporteringstoleranties hij daarbij dient te hanteren.

Paragraaf 2 Informatieverstrekking door het college

Artikel 6

Het college is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening inclusief een rechtmatigheidsverantwoording en het jaarverslag inclusief een paragraaf bedrijfsvoering inzake de kwaliteit van het rechtmatigheidsbeheer conform de geldende interne en externe wet- en regelgeving en overlegt deze aan de accountant voor controle.

Artikel 7

Het college zorgt er-voor, dat alle aan de jaarrekening ten grondslag liggende verordeningen, nota's, collegebesluiten, administraties, plannen, overeenkomsten, berekeningen e.d. voor de accountant ter inzage liggen en goed toegankelijk zijn.

Artikel 8

Bij de jaarrekening bevestigt het college schriftelijk aan de accountant, dat alle hem bekende informatie van belang voor de oordeelsvorming van de accountant is verstrekt.

Artikel 9

Alle informatie die na afgifte van de controleverklaring en voor behandeling van de jaarrekening in de raad beschikbaar komt en van invloed is op het beeld dat de jaarrekening geeft, wordt terstond door het college aan de raad en de accountant gemeld.

Paragraaf 3. Inrichting accountantscontrole

Artikel 10

De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de wijze waarop de accountantscontrole wordt ingericht, alsmede de aard en de omvang van de daarbij behorende werkzaamheden.

Artikel 11

De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de frequentie van de uit te voeren controles. De accountant kan de controlewerkzaamheden zonder voorafgaande kennisgeving uitvoeren.

Artikel 12

De raad draagt er zorg voor dat de accountant periodiek een afstemmingsoverleg heeft met vertegenwoordigers uit de raad. Hiertoe wordt door de raad een commissie benoemd.

Artikel 13

De accountant is bij de uitvoering van zijn opdrachten gehouden aan de voorschriften inzake geheimhouding conform de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Regels met betrekking tot de inhoud van de controle zijn opgenomen in de nadere voorschriften controle en overige standaarden (NV COS).

Paragraaf 4. Toegang tot informatie

Artikel 14

De accountant is bevoegd om van alle ambtenaren de mondelinge en schriftelijke inlichtingen en verklaringen te verlangen die hij voor de uitvoering van zijn opdracht denkt nodig te hebben. Het college draagt er zorg voor, dat de desbetreffende ambtenaren hieraan hun medewerking verlenen

Artikel 15

Het college draagt er zorg voor, dat de accountant voor de uitvoering van zijn controlewerkzaamheden onbelemmerde toegang heeft tot alle data, locaties en informatiedragers van de gemeente, opdat de accountant zich een juist en volledig oordeel kan vormen over de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties en het gevoerde beheer en over de getrouwheid en volledigheid van de daarover verstrekte informatie.

Paragraaf 5. Overige controles en opdrachten

Artikel 16

1. Het college kan de accountant opdracht geven tot het uitvoeren van specifieke werkzaamheden met betrekking tot de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid, voor zover de onafhankelijkheid van de accountant daarmee niet in het geding komt.

2. De accountant heeft de mogelijkheid om voor anderen dan de raad opdrachten te vervullen. Deze opdrachten worden aanvaard nadat de raad via de in artikel 12 voorgestelde commissie hiervoor toestemming heeft verleend.

Paragraaf 6 Rapportering

Artikel 17

Als de accountant bij een controle afwijkingen constateert die (kunnen) leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring, meldt hij deze terstond schriftelijk aan de raad en zendt een afschrift hiervan aan het college.

Artikel 18

Na afronding van de controle legt de accountant het conceptverslag van bevindingen en de concept controleverklaring voor aan het college.

Artikel 19

Het college voorziet tijdig in een schriftelijke reactie op het conceptverslag van bevindingen en de concept controleverklaring.

Artikel 20

Het college legt de gecontroleerde jaarrekening samen met de controleverklaring en het verslag van bevindingen uiterlijk 1 juni voor aan de raad, conform de Financiële verordening gemeente Utrecht.

Artikel 21

De accountant bespreekt overige rapportages met het college, voorafgaand aan het ter beschikkingstellen van de rapportage aan de raad.

Artikel 22

De accountant draagt er zorg voor dat mondelinge mededelingen aan de raad van feiten inzake bedrijfsvoering gerelateerde zaken voorafgaand aan het college worden gemeld.

Paragraaf 7 Afdeling Concernaudit

Artikel 23

De accountant maakt ten behoeve van een efficiënte controle bij de uitvoering van zijn opdracht zoveel mogelijk gebruik van de door de afdeling Concernaudit uitgevoerde werkzaamheden. Dit geldt ook voor de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden op de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen en besluiten uitgevoerd door de organisatieonderdelen.

Artikel 24

De afdeling Concernaudit is bevoegd de bij de uitvoering van zijn audits en controlewerkzaamheden verkregen controle-informatie (vertrouwelijk) aan de accountant te

verstrekken. De organisatieonderdelen zijn bevoegd om bij de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden op de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen en besluiten verkregen controle-informatie (vertrouwelijk) aan de accountant te verstrekken.

Hoofdstuk 3 Slotbepalingen

Artikel 25 Overgangsbepalingen

Met het inwerking treden van deze verordening wordt de Controleverordening gemeente Utrecht, vastgesteld op 13 november 2003 (Gemeenteblad Utrecht 2003, nr. 57), ingetrokken.

Artikel 26 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking vijf weken na de dag van bekendmaking.

Artikel 27 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Controleverordening gemeente Utrecht

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 6 juni 2019,

De griffier,

mr. M. van Hall CMC

De burgemeester,

mr. J.H.C. van Zanen

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J.M.W. Koolenbrander	**Datum**	9 december 2020
Doorkiesnummer	030 - 28 61619	**Kenmerk**	8295536
E-mail	a.koolenbrander@utrecht.nl	**Onderwerp**	Managementletter 2020
Bijlage(n)	1 (geheim)	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

In de geheime bijlage bij deze brief vindt u de Managementletter 2020 van onze accountant. Jaarlijks voert de accountant een interimcontrole uit, ter voorbereiding op de controle van de jaarrekening. De bevindingen presenteert hij in de Managementletter, samen met aanbevelingen voor verbetering in de beheersing van werkprocessen. In deze brief gaan wij eerst in op de totstandkoming van deze Managementletter. Vervolgens reageren wij op de bevindingen en aanbevelingen.

Geheimhouding
We hebben op de Managementletter 2020 permanente geheimhouding opgelegd op grond van artikel 55 lid 1, 86 lid 2 en 25 lid 2 van de Gemeentewet om redenen genoemd in artikel 10 lid 2 sub b en g van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De informatie in de managementletter raakt de financiële belangen van de gemeente en kan leiden tot onevenredige bevoordeling van derden. In de managementletter staat informatie over bepaalde bedrijfsprocessen en de aan de uitvoering daarvan verbonden financiële, taakinhoudelijke en juridische aandachtpunten en risico's.

Proces interimcontrole
Het proces is soepel en in goede samenwerking verlopen, ondanks de belemmeringen van het werken op afstand. Een deel van de werkzaamheden is nog niet (volledig) afgerond. Over de resultaten van de IT-audit wordt u op een later moment afzonderlijk geïnformeerd.

Algemeen
Mede door toenemende eisen aan de controle vraagt de accountant meer gedetailleerde vastlegging van processen en van controlemaatregelen daarin. De accountant stelt vast dat ons college zijn adviezen opvolgt ter verbetering van de centrale informatievoorziening en de beheersing van monitoring van processen en risico's. Deze adviezen zijn tevens behulpzaam bij het traject versterken bedrijfsvoering en de verstevigen van de controlfunctie op het niveau van de organisatie als geheel, het concern.

Risicomanagement en interne beheersing
Over de ontwikkeling van het risicomanagement die in gang is gezet met het plan van aanpak is de accountant positief. “Aan de hand van uw plan van aanpak doorontwikkeling risicomanagement geeft u een adequate invulling aan ons advies en uw wens om risicomanagement verder te verstevigen binnen uw organisatie. Dit past tevens bij de ontwikkeling naar de rechtmatigheids-verantwoording die uw college met ingang van boekjaar 2021 geeft.”

De accountant ziet minder voortgang bij de interne beheersing, in het bijzonder op het punt van de centrale kaderstelling. De ingezette transitie van het onderdeel Financiën, inkoop en juridische zaken (FIJ) is bedoeld om het inzicht en de beheersing op het geheel te verbeteren. Door de coronacrisis werd de voortgang helaas belemmerd. De aanpassing van de P&C-cyclus en het werken op afstand legden beslag op de beschikbare capaciteit. Dat neemt niet weg dat de aanbevelingen (inclusief die over prestatielevering) een vervolg krijgen, in een realistisch tempo. Overigens heeft de accountant de doorgevoerde verbeteringen bij de memoriaalboekingen nog niet kunnen beoordelen.

Grondexploitaties
De accountant herkent dat de aanwezige opzet van interne beheersing van de grondexploitaties nu wordt geborgd met zichtbare maatregelen. Nog niet alle maatregelen konden worden beoordeeld, omdat een aantal van de processen, zoals de actualisatie van de grondexploitatieberekeningen pas bij het opmaken van de jaarstukken wordt uitgevoerd.

Covid-19
Bij zijn interim-controle heeft de accountant de impact van de virusuitbraak op de gemeentelijke organisatie, de processen en de financiële stromen in kaart gebracht. De nieuwe Tozo-regeling vraagt een extra controle-inspanning bij de jaarrekening. Er zijn afspraken gemaakt over de in dat kader uit te voeren controlewerkzaamheden. In goed overleg, zodat deze zowel voor de organisatie als voor de accountant hanteerbaar zijn. Daarnaast onderkennen wij een toename van risico’s bij gewaarborgde en verstrekte geldleningen, gesubsidieerde organisaties en dubieuze debiteuren. Dat vraagt een aanvullende risicoanalyse bij de jaarrekening. Voor de gewaarborgde en verstrekte geldleningen vindt de analyse plaats op het niveau van de individuele dossiers. Gezien het grote aantal dossiers is het onzeker of deze analyse tijdig en volledig kan worden afgerond.

Aandachtspunten voor de Jaarrekening 2020
De accountant geeft helder aan welke aandachtspunten er nog liggen en welke controlewerkzaamheden moeten plaatsvinden voor de Jaarrekening 2020. Voor een deel zijn dit extra werkzaamheden als gevolg van de virusuitbraak Covid-19, zowel voor de organisatie als voor de accountant. Mogelijk leidt dit tot een langere doorlooptijd van het jaarrekeningproces.
De gevraagde onderbouwingen zullen wij vanzelfsprekend leveren. Bij de analyse van de (gewaarborgde) geldleningen moeten we een klein voorbehoud maken, zoals hierboven toegelicht. Daarnaast is de invoering van het systeem om de volledigheid van de erfpachtopbrengsten aan te tonen nog niet zo ver gevorderd dat de resultaten bij de verantwoording 2020 beschikbaar zijn.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Jaarplan Adviescommissie Controle en Financiën 2021 (september 2020)

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
Uitgangspunten	– *In beginsel 8 x 2 uur overleg, waar nodig in aanwezigheid van ambtelijke organisatie, rekenkamer en accountant. Update 2020/2021: door gewijzigd vergaderschema a.g.v. corona-maatregelen vergaderen we (tijdelijk) op donderdagavond van 18.00-19.30 (bij voorkeur op cie-avonden, maximaal 90 minuten).* – *De cursief gedrukte onderwerpen zijn aanvullende onderwerpen (naast de reguliere cyclus)* – *Onderwerpen voor de adviescommissie (kunnen) zijn: jaarstukken, voorjaarsnota, programmabegroting, financiële verordeningen en beleidsnota's, art. 213a-onderzoeken, alle overige onderwerpen waarvan de adviescommissie van oordeel is dat deze een (sterke) financiële component bevatten* – *Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wijzigingen ten opzichte van de vorige versie zullen zichtbaar worden weergegeven*
Overige onderwerpen (veeglijst)	– *Verbeterslag (leesbaarheid) JS, VJN en PGB, incl. pilots 'sturen op waarden'* – *Uitkomsten onderzoek cederen kasstromen erfpachtcontracten, adviescie 20-1-2020* – *Informeren s.v.z. vennootschapsbelasting (20 minuten)* – *Digitale audit door Deloitte (30 minuten)* – *Budgetrecht van de raad (voorstel volgt) --> vanuit zomersessie 2020* – *Financiële spelregels (27-10-2020)* – *Afronden onderzoek WAAVA (incl aandacht circulair op activeren/afschrijven: has bakker 27-10-2020)* – *Voortgang financiële paragraaf in RV (toezegging)*
Do. 7 januari 18.00-19.30 NB doorgeschoven vanuit nov/dec 2020	**Vergadering adviescommissie (90 min)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Concept Boardletter van de accountant (tijd: 30 minuten) – Concept Reactie van het college op de Boardletter (PM) – RV Rechtmatigheid (grenswaarden) (Tijd: 20 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Voortgang controle accountant (tijd: 10 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten) – *3e Technische Begrotingswijziging (schriftelijk)*
Do. 28 januari 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voorstel Aanpak raadstoets Jaarstukken (tijd: 30 minuten) – Evaluatie PB (tijd: 15 minuten) – Onderwerpen/ aandachtspunten voor onderzoeken in jaarplannen auditteam, Rekenkamer (Gewijzigde planning) en evt. adviescommissie. – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
Do. 4 maart 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – 1e Technische Begrotingswijziging (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 1 april 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voortgang accountantscontrole (30 minuten) – IT rapportage (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 29 april 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Jaarstukken – (concept) Accountantsrapport van bevindingen, incl. accountantsverklaring over de Jaarstukken – Concept Reactie van het college op het accountantsrapport – Advies aan commissie M&S en S&R n.a.v. de jaarstukken en het accountantsrapport. – Update bevindingen Raadstoets – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do 10 juni 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voorjaarsnota – Berap incl. resultaatsbestemming en MPUV en MPR (25 minuten) – Advies aan commissie M&S en S&R n.a.v. Voorjaarsnota/Berap – Definitieve jaarplannen auditteam (10 minuten) en Rekenkamer (10 minuten). NB: periode plan concernaudit tm maart (verslag opvragen wat in college is geweest) – Definitieve bevindingen Raadstoets (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Zomersessie adviescie C&F *Vrijdag 3 september* *van 10.00-16.00*	Nader in te vullen
Do. 23 september 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – 2e Technische Begrotingswijziging (tijd: 15 minuten) – Definitief PvA Aanpak accountantscontrole ('jaarplan') incl. concept-raadsvoorstel (t.b.v. commissie M&S) (tijd: 15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
Do. 7 oktober 18.00-19.30 (NB door raad 14-9, herfstreces en PB dichter op 23-9)	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** - Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) - Programmabegroting + 2e Berap (tijd: 60 minuten) - Advies aan commissie M&S en S&R over Programmabegroting. - Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) - Afsluiting (tijd: 5 minuten)
Do. 9 december 18.00-19.30	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** - Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) - Concept Boardletter van de accountant - Concept Reactie van het college op de Boardletter - Voortgang controle - 3e Technische Begrotingswijziging - Onderwerpen/ aandachtspunten voor onderzoeken in jaarplannen auditteam, Rekenkamer, accountant en evt. adviescommissie. - Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) - Afsluiting (tijd: 5 minuten)